

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย
ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT SYSTEM : CASE STUDY
IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF KHLUNG MUNICIPALITY
CHANTHABURI PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

มหคุณาภรณ์ ชัยวีรกุล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2556

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย
ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT SYSTEM : CASE STUDY
IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF KHLUNG MUNICIPALITY
CHANTHABURI PROVINCE

ภาคินิพนธ์
ของ
มหคณาภรณ์ ชัยวีรกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2556

ใบรับรองภาคินิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย
ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

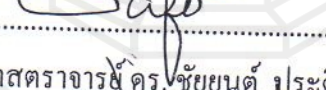
Public Participation in Local Development System : Case Study in Solid Waste
Management of Khlung Municipality Chanthaburi Province

มหคณาภรณ์ ชัยวีรกุล

คณะกรรมการสอบภาคินิพนธ์

..... ประธานสอบภาคินิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคินิพนธ์
(ดร. นักรม เกียรติอำ)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคินิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการสอบภาคินิพนธ์
(ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

ได้รับอนุมัติจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาตรี วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. สุรีย์มาส สุขกลี)

วันที่ 20 เดือน กันยายน พ.ศ. 2556

มหคุณาภรณ์ ชัยวีรกุล. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา
การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี. ภาคนิพนธ์ ปร.ม.
(การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

ดร.นักรบ เกียรอำ ปร.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์)

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ปร.ค. (รัฐศาสตร์)

กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี การศึกษาจะเน้นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 381 คน และเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน นอกจากนี้จะทำการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเสริมผลการวิจัยเชิงสำรวจ ข้อค้นพบจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมปานกลาง ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายประเด็นพบว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็นกิจกรรม 2 กลุ่ม คือ การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมในการดำเนินการ และร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ได้แก่ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย อิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชน และความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Mahakunapron Chaiwerakul. (2013). **Public Participation in Local Development System : Case Study in Solid Waste Management of Khlung Municipality Chanthaburi Province.**
Independent Study. M.P.A. (Local Government). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Dr.Nakrob Tianam D.P.A. (Public Administration)	Chairman
Assistant Professor Dr.Chaiyon Praditsil Ph.D. (Political Science)	Member

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the levels of the public participation in the solid waste management in the area of Khlung Municipality in Chanthaburi Province. The survey research was used in this study. The sample group in this research determined by the two-stage cluster sampling method was the 381 qualified voters in the area of Khlung Municipality in Khlung District in Chanthaburi Province. The research tool was also the participatory observation. The major findings identified the moderate levels of the public participation in the solid waste management. The aspects of the public participation were divided into the following two types. The moderate levels of the public participation were shown in the aspects of performance and evaluation. The low levels of the public participation were revealed in the aspects of opinion expressing and decision making in the solid waste management. The influential factors that affected the public participation were the advantages of the solid waste management, the influential leaders, the community ideology and the strength of community network.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.นักรบ เถียรอำ ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ กรรมการสอบภาคนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตรวจสอบแก้ไขและข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเทศบาลเมืองขลุงที่เอื้อโอกาส ให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ นายกเทศมนตรีเมืองขลุง ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ ปลัดเทศบาลเมืองขลุง และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้เข้าร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ตลอดจนประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองขลุง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอน และผู้ที่ให้การสนับสนุน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งจนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

มหคณาภรณ์ ชัยวีรกุล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมุติฐานการวิจัย	8
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ขยะมูลฝอย	10
ความหมายของขยะมูลฝอย.....	10
ประเภทของขยะมูลฝอย	11
แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย	13
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย.....	15
การจัดการขยะมูลฝอย	15
ขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอย	16
กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย	16
การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ	17
การมีส่วนร่วมของประชาชน	18
ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน	18
รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน	20
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	24
ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม	26
การประเมินผลการมีส่วนร่วม	29
การมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อม	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 45
	การวิจัยเชิงสำรวจ 45
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 45
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 47
	การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ 49
4	การวิเคราะห์ข้อมูล 50
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ 50
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 50
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 51
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 74
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย 74
	สรุปผลการวิจัย 74
	อภิปรายผลการวิจัย 76
	ข้อเสนอแนะ 77
บรรณานุกรม 79
ภาคผนวก 85
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 86
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย 88
	ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 94
ประวัติย่อผู้วิจัย 101

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงปริมาณขยะมูลฝอย (ต้นต่อวัน) ของกรมควบคุมมลพิษ	1
2 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	52
4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	53
5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา	53
6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	54
7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	54
8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาอยู่อาศัย	55
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง	55
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการแสดงความคิดเห็น	56
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการตัดสินใจ	58
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการดำเนินการ	59
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการร่วมติดตามและ ประเมินผล	61
14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง	62
15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงจากประ โยชน์ ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย	64
16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงจากอิทธิพล ของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงจากอคติการณ์ของชุมชน	67
18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงจากความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน	68
19 ผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน	70
20 ผลการทดสอบสมมติฐานของตัวแปรกำหนด	71
21 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง	75
22 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในกระบวนการพัฒนาความเป็นชุมชนเมือง (Urbanization) ของไทยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 เป็นต้นมาจะพบว่า ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ปัญหาขยะล้นเมือง การจัดการขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาดังกล่าวที่สะสมพอกพูนจนกลายเป็นวาระแห่งชาติตามที่ปรากฏในหลายพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2553 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงปริมาณขยะมูลฝอย (ตันต่อวัน)

พื้นที่	ปริมาณขยะมูลฝอย (ตันต่อวัน)					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
กรุงเทพมหานคร	8,291	8,403	8,532	8,780	8,834	8,766
เขตเทศบาลรวมเมืองพัทยา	12,635	12,912	13,600	14,915	16,368	16,620
ภาคกลางและภาคตะวันออก	5,499	5,619	5,780	5,258	5,830	5,918
ภาคเหนือ	2,148	2,970	2,346	2,931	3,255	3,315
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,906	2,970	3,167	4,267	4,700	4,768
ภาคใต้	2,082	2,128	2,307	2,459	2,583	2,619
นอกเขตเทศบาล	18,295	18,697	18,200	17,369	16,208	16,146
รวมทั้งประเทศ	39,221	40,012	40,332	41,064	41,410	41,532

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ. 2555 : ออนไลน์

จากข้อมูลดังกล่าวของกรมควบคุมมลพิษ จะเห็นว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 นั้น มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในเขตภาคกลางและภาคตะวันออก ดังนั้น ปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายควรเห็น

ความสำคัญร่วมกัน และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไข เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วไป ในชุมชนทุกระดับ (กรมควบคุมมลพิษ. ออนไลน์. 2555)

อย่างไรก็ตามในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยนั้น ปัจจัยที่ทุกฝ่ายเห็นว่ามีสำคัญ ต่อการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุดก็คือ ความร่วมมือหรือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชน เนื่องจากในอดีตเกิดจากความล้มเหลวของโครงการจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ประชาชนขาดความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วม ตลอดจนการขาดจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ในขณะที่เดียวกันยังมีปัญหาความไม่มีระเบียบ มาตรฐาน หรือมาตรการแนวทางปฏิบัติในการคัดแยก ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเท่าใดนัก โดยเท่าที่มีการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งผู้วิจัย ได้สำรวจงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะพบอีกว่า ปัจจัยความร่วมมือของภาคประชาชนจะมีผลต่อการแก้ไขปัญหา ขยะมูลฝอยในรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด กล่าวคือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกประเภท ขยะมูลฝอยที่จะทิ้งให้เหลือเพียงสิ่งที่ไม่ต้องการอย่างแท้จริงและไม่อาจใช้ประโยชน์ได้แล้วเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำวัสดุที่เหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ อันถือเป็น แนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัดเวลาและลดงบประมาณของหน่วยงานหรือองค์กร ในการกำจัดและทำลายขยะมูลฝอย

ปัญหาที่กล่าวเกี่ยวกับขยะและมาตรการหรือแนวทางแก้ปัญหาลำดับ นำไปสู่คำถาม ว่าใครหรือองค์กรใดจะเป็นผู้นำหรือเป็นเจ้าของหลักในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งคำตอบ ของปัญหาดังกล่าว ผู้นำหรือองค์กรหลักน่าจะเป็นฝ่ายปกครองหรือภาครัฐ ถึงแม้เรื่องปัญหาขยะจะเป็น เรื่องของทุกภาคส่วนต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี ผู้นำเบื้องต้นนั้น ฝ่ายรัฐควรจะต้องรณรงค์ให้สังคมรับรู้เรื่องขยะ ตลอดจนเสนอมาตรการและแนวแก้ไขปัญหาร่วมกันทุกระดับ ซึ่งปัจจุบันองค์กรภาครัฐหลายส่วนต่างกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบวิธีการในการ ให้บริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำจัดขยะมูลฝอย กล่าวคือ องค์กรภาครัฐในปัจจุบันที่มี พื้นที่ติดหรือใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดของประเทศตามกฎหมายไทยนั้น อันได้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หนึ่งในนั้นคือ การให้บริการสาธารณะว่าด้วยการกำจัดขยะมูลฝอยรักษาไว้ซึ่งความสะอาดของท้องถิ่น

เทศบาลเมืองขลุงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่มีภารกิจโดยตรง ที่จะต้องที่แก้ไขปัญหามลพิษในเขตเทศบาล การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและ ที่หรือทางสาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ด้านที่ 8 ระบุว่า ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ให้บทบาทอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ดูแลกิจการ

และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมิให้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย และมีสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมของประชาชน เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และราชการส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ในอดีตภารกิจในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง สามารถดำเนินการประสบผลสำเร็จได้จนเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป ซึ่งจะเห็นได้จากการได้รับรางวัลชนะเลิศการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2534 โดยแยกรางวัลชนะเลิศเป็นประเภท ค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2529 และได้รับรางวัลชนะเลิศในประเภท ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2534 รวมระยะเวลาการได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นเวลา 10 ปีติดต่อกันจากสัณนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยและกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การได้รับรางวัลของเทศบาลเมืองขลุงแต่เพียงแห่งเดียวดังกล่าว เป็นการปิดโอกาสเทศบาลอื่น ๆ ที่เข้าร่วมแข่งขันในประเภทเดียวกันกับเทศบาลเมืองขลุง สัณนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยและกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงให้เทศบาลเมืองขลุงหยุดส่งเข้าประกวด และขอโล่พระราชทาน ภปร. ให้เทศบาลเมืองขลุงแทนในปี พ.ศ. 2535 โดยกำหนดให้ต้องรักษาความสะอาดสืบต่อไป

ในการได้รับรางวัลต่าง ๆ และได้รับการยกย่องเชิดชูจากหน่วยงานหลากหลาย หรือจากสาธารณะชนของเทศบาลเมืองขลุงนั้น เกิดขึ้นในสมัยของผู้นำท่านหนึ่งที่ครองใจประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเทศบาลให้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลขลุง คือนายประพาสน์ พุทธเกษตร และได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาลให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลขลุงในสมัยนั้น ซึ่งต่อมาเทศบาลตำบลขลุงได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองขลุง และนายประพาสน์ พุทธเกษตร ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งและได้รับการคัดเลือกจากสภาเทศบาลเมืองขลุง ให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองขลุง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีทั้งสองระดับคือระดับเทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองขลุงของนายประพาสน์ พุทธเกษตร เริ่มตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2510 ถึงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2547 รวมระยะเวลาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีติดต่อกันถึง 37 ปี 1 เดือน 5 วัน หรืออาจเรียกว่ามีวาระการดำรงตำแหน่งยาวนานติดต่อกัน 8 สมัยการเลือกตั้ง โดยในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี รางวัลต่าง ๆ รวมทั้งรางวัลการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองที่เทศบาลเมืองขลุง ที่ได้รับเกิดจากการทำงานที่มุ่งมั่น เอาใจจริงเอาใจใส่ ละเอียดยรอบคอบ พิถีพิถันในการทำงาน รวมถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาบ้านเมืองภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรในการบริหารภารกิจของเทศบาลเมืองขลุง ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกำลังคนหรือบุคลากรในการปฏิบัติงาน แต่สิ่งที่ท่านมี คือการบริหารจัดการบุคลากรทั้งในและนอกองค์กรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมืองในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาความสะอาดและความเป็น

ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ที่ท่านสามารถปลูกจิตสำนึกกระตุ้นให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบริเวณบ้านพักอาศัยของตนเองตลอดจนถึงสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองขลุง รวมไปถึงประชาชนบริเวณใกล้เคียง หากเข้ามาในเขตเทศบาลเมืองขลุงจะไม่ทิ้งขยะลงบนถนน คลอง หรือที่สาธารณะต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองขลุง โดยในสมัยแรก ๆ ที่ท่านปฏิบัติงานมักจะได้ยินคำพูดของประชาชนสอนบุตรหลานว่า “อย่าทิ้งขยะบนถนนเดี๋ยวนายกพาสว่าเอา” หรือ “นายกพาสบ้าเที่ยวมาเก็บขยะบ้านคนอื่น” โดยนายกประพาส พุทธเกษตร ท่านจะขับรถยนต์วนตรวจสภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตเทศบาลเมืองขลุงเป็นประจำทุกวันหากท่านไม่มีราชการหรือภารกิจใด ๆ ตั้งแต่เวลา 06.30น. ถึงเวลา 08.00 น. และมาพบปะประชาชนบริเวณหน้าตลาดสดและรอบตลาดสดเทศบาลเมืองขลุง เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักความสะอาดด้วยการกระทำ คือ หากท่านเห็นประชาชนผู้มาจับจ่ายซื้อสินค้าในตลาดสดไม่ทิ้งขยะในถังขยะ หรือทิ้งขยะไม่ลงถังขยะแล้วเดินจากไป ท่านจะเดินไปเก็บขยะแล้วทิ้งลงถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ โดยไม่ว่าไม่บ่นประชาชนผู้นั้นแต่อย่างใด จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดแล้วนำมาสอนบุตรหลานให้มีนิสัยรักความสะอาดเพิ่มขึ้น

ในปัจจุบันภารกิจในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงนั้นครอบคลุมพื้นที่ 3.18 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร จำนวน 11,328 คน แบ่งเป็นเพศชาย 5,424 คน หญิง 5,904 คน ความหนาแน่นประชากรในเขตเทศบาลประมาณ 3,562 คนต่อตารางกิโลเมตร มีครัวเรือน จำนวน 3,829 ครัวเรือน มีปริมาณขยะในปี พ.ศ. 2553 ที่สามารถเก็บขนได้วันละ 15.25 ตัน คิดเป็น 5,566.25 ตันต่อปี และในปี พ.ศ. 2554 เก็บขนขยะได้เพิ่มขึ้นเป็นวันละ 16.85 ตัน คิดเป็น 6,150.25 ตันต่อปี แยกเป็นขยะอินทรีย์ร้อยละ 60 ขยะรีไซเคิลร้อยละ 30 ขยะที่ต้องนำไปกำจัดร้อยละ 10 (สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง. ออนไลน์. ม.ป.ป.)

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงในปัจจุบันพบว่า ยังคงได้รับการเชิดชูยกย่องดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา คือ การมีประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยที่แสดงให้เห็นได้ด้วยการได้รับรางวัลผ่านเกณฑ์ 6 สมรรถนะในการจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 ปีติดต่อกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2554 และได้รับการแจ้งประสานอย่างไม่เป็นทางการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ว่าเทศบาลเมืองขลุงน่าจะผ่านเกณฑ์ 6 สมรรถนะในการจัดการขยะมูลฝอยปี พ.ศ. 2555 เป็นปีที่ 4 ติดต่อกัน เหลือเพียงประเมินสมรรถนะในด้านการพัฒนารายได้ คือ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะมูลฝอยได้เพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา การได้รับรางวัล 6 สมรรถนะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรการบริหารจัดการ คือการมีงบประมาณ

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่และวัสดุอุปกรณ์ที่มีไม่เพียงพอในการดำเนินการ มีรถบรรทุกขยะทั้งหมดจำนวน 3 คัน ในการปฏิบัติงานเก็บขนขยะเป็นประจำทุกวัน โดยรถขยะมีขนาดความจุ 7 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 คัน (รถสำรอง) ขนาดความจุ 9 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 คัน (รถใช้งานประจำ) และขนาดความจุ 10 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 คัน (รถใช้งานประจำ) แต่มีพนักงานขับรถขยะและพนักงานประจำรถขยะเพียง 2 คัน พนักงานประจำรถขยะคันละ 4 คน อีกทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ยังต้องรับบริการกำจัดขยะมูลฝอยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริเวณใกล้เคียงอีก 4 หน่วยงาน คือ เทศบาลตำบลบ่อ เทศบาลตำบลวันยาว เทศบาลตำบลเกวียนหัก และองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน โดยคาดว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ต้องให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยแก่เทศบาลตำบลซึ่งอีกหนึ่งหน่วยงาน หากสามารถจัดซื้อรถบรรทุกขยะได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ได้ส่งหนังสือขออนุญาตนำขยะมูลฝอยเข้ามากำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง และเทศบาลเมืองขลุงแจ้งอนุญาตให้ทราบแล้ว การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 6 สมรรถนะในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงภายใต้ทรัพยากรจำกัด สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยว่ามีปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นฐานข้อมูลในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา และการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลา โดยในช่วงระยะเวลาศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2552 ถึงปัจจุบัน
2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมชุมชนทั้งหมด 7 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชน 777 ร่วมใจพัฒนา ชุมชนเจริญสุข ชุมชนร่วมใจ ชุมชน 621 ชุมชนรุ่งเรือง ชุมชนแสนสุขจัดสรร และชุมชนเกาะลอยสันติสุข
3. ขอบเขตในด้านประชากรเฉพาะประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ขยะมูลฝอย (Solid Waste)** หมายถึง บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งคนไม่ต้องการ และทิ้งไป ทั้งนี้รวมตลอดถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสิ้นค้า เศษแก้ว พลาสติกบรรจุอาหาร ภาชนะบรรจุ หรือซากสัตว์ รวมถึงฝุ่นละอองและเศษวัสดุสิ่งของที่เก็บกวาดจากอาคาร ถนน ตลาดสดและสถานประกอบต่าง ๆ แยกเป็น

1.1 จำแนกขยะตามพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

1.1.1 ขยะทั่วไป (General Waste) หมายถึง ขยะที่มีอันตรายน้อย ได้แก่ พวงเศษอาหาร เศษกระดาษ เศษผ้า พลาสติก เศษหญ้า และ ใบไม้ เป็นต้น

1.1.2 ขยะอันตราย (Hazardous Waste) หมายถึง ขยะที่มีภัยต่อคน และสิ่งแวดล้อม เช่น ไฟแช็กแก๊ส ระเบิดสปริงเกอร์ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หรืออาจเป็นพวกสารเคมี และผ้าพันแผลจากสถานพยาบาลที่มีเชื้อโรค

1.2 จำแนกตามลักษณะของขยะ

1.2.1 ขยะเปียก หรือขยะสด (Garbage) หมายถึง วัสดุที่มีความชื้นปนอยู่มากกว่าร้อยละ 50 ติดไฟได้ยาก ได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผัก และผลไม้จากบ้านเรือน ร้านอาหาร และตลาดสดรวมทั้งซากพืชซากสัตว์ที่ยังไม่เน่าเปื่อย ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น

1.2.2 ขยะแห้ง หมายถึง สิ่งเหลือใช้ที่มีความชื้นอยู่น้อยจึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น ได้แก่ ขยะที่เป็นเชื้อเพลิงเป็นพวกที่ติดไฟได้ เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ หล้า ใบไม้ กิ่งไม้แห้ง และขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง เช่น เศษโลหะ เศษแก้ว และเศษก้อนอิฐ

2. การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่มีการวางแผนไว้เป็นอย่างดี และดำเนินการตามแผนซึ่งมีอยู่หลายวิธีแต่ละวิธีจะมีการจัดการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภทของขยะมูลฝอย ได้แก่ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การซ่อมแซมใหม่ (Repair) การแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การหลีกเลี่ยง (Reject) และการผลิตนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce) เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องกำจัด และสามารถนำขยะมูลฝอยบางชนิดกลับมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ได้อีก ทั้งยังเป็นการวางแผนการจัดสรรสิ่งของที่ไม่ต้องการ หรือสิ่งของทิ้งแล้ว ทั้งนี้รวมถึงเศษอาหาร พืช ผักผลไม้ เศษผ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ เศษวัสดุสิ่งของที่เก็บกวาดจากเศษสถาน อาคาร ถนน สถานที่เลี้ยงสัตว์ นำมาดำเนินการกำจัดอย่างถูกวิธี เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง หมายถึง พฤติกรรมของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่การคัดแยกขยะมูลฝอย การทิ้งขยะมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างมีอิสระภาพเสมอภาค ตามความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการประกอบด้วย โครงสร้าง วัตถุประสงค์ องค์ความรู้ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมการมีส่วนร่วมกิจกรรมแผนงาน/โครงการ และแผนปฏิบัติการตามโครงการ และบทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล

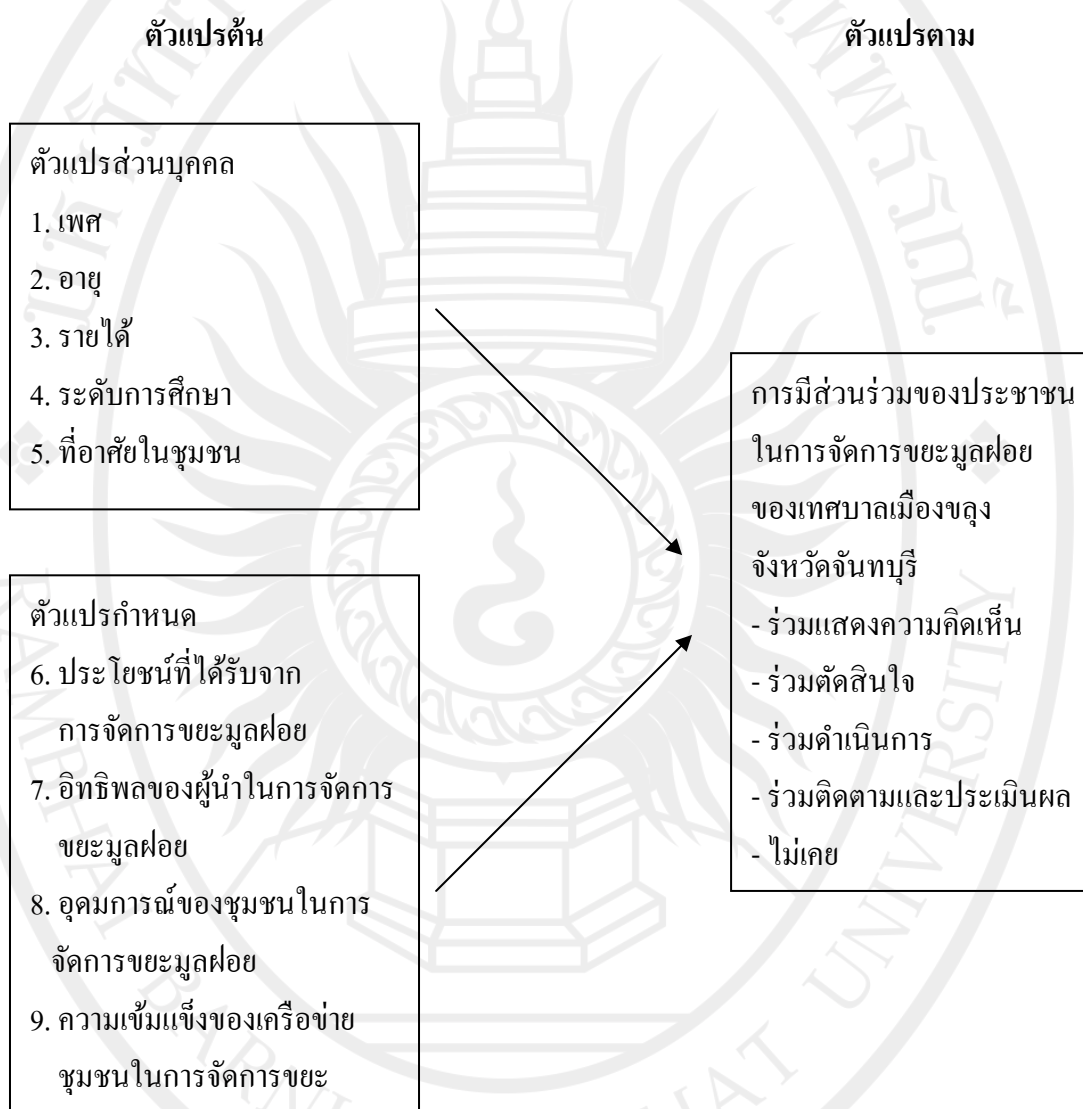
4. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง อำนาจของนายกเทศมนตรีเมืองขลุงที่สามารถนำประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง ให้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอย

5. อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การผสมผสานของความเชื่อ (Beliefs) เจตคติ (Attitudes) และความคิดหลัก (Concepts) ซึ่งมีอิทธิพลเป็นตัวชักนำและกำหนดทิศทางของความคิดของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้กับคณะบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกันในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นเป้าหมายที่นำพึงบรรลุมากกว่าเป้าหมายอื่น ๆ

6. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ความเข้มแข็งของกลุ่มจิตอาสาในเขตเทศบาลเมืองขลุง มารวมตัวกันประสานเชื่อมโยง สร้างความสัมพันธ์ ถักทอ สร้างสรรค์กิจกรรมบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เกิดพลังในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และชุมชนในการเชื่อมความสัมพันธ์ พลังของเครือข่าย ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ ทั้งด้านทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดตัวแปรการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมุติฐานได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน
6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
7. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
8. อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
9. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสำคัญดังนี้

1. ขยะมูลฝอย
 - 1.1 ความหมายของขยะมูลฝอย
 - 1.2 ประเภทของขยะมูลฝอย
 - 1.3 แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย
 - 1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย
2. การจัดการขยะมูลฝอย
 - 2.1 ขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอย
 - 2.2 กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย
 - 2.3 การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.2 รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม
 - 3.4 ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
 - 3.5 การประเมินผลการมีส่วนร่วม
4. การมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขยะมูลฝอย

ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 297) ให้คำจำกัดความ ขยะ หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย และได้บัญญัติความหมายของมูลฝอยว่า หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว ดังนั้น คำว่าขยะและมูลฝอย จึงมีความหมายเหมือนกัน จึงใช้แทนกันได้

ขยะ หมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของแข็งจะเน่าเปื่อยได้หรือไม่ก็ตามรวมตลอดถึง ถ้ำ ซากสัตว์ มูลสัตว์ ฟันละออง และเศษวัสดุที่ทิ้งแล้วจากที่พักอาศัย

สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ตลาดและโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้นอุจจาระและปัสสาวะมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูลที่ต้องการเก็บและการกำจัดที่แตกต่างกันไป (พรรณศิริ ศิริพันธุ์. 2546 : 32)

มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลหรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ซึ่งครอบคลุมถึงเศษสิ่งของทุกชนิดที่เหลือใช้ เศษวัสดุที่ไม่ใช่แล้วหรือสิ่งอื่นใดที่ต้องการเก็บหรือกวาดจากที่อื่นใด ๆ ซึ่งมักอยู่ในรูปที่เป็นของแข็ง และหมายรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ เช่น เศษผ้าพันแผล เข็มฉีดยา ชิ้นส่วนอวัยวะ เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ที่ออกโดยกระทรวงมหาดไทย เน้นการใช้บังคับในเขตเทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ให้ความหมายว่า มูลฝอย หมายถึง เศษอาหาร เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ภาชนะพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ๆ (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข. 2535 : 15)

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า ขยะมูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งคนไม่ต้องการ และทิ้งไปทั้งนี้รวมตลอดถึง เศษผ้า เศษอาหาร มูลสัตว์ ซากสัตว์ ถ้ำ ฝุ่นละอองและเศษวัสดุสิ่งของที่เก็บกวาดจากเคหะสถาน อาคาร ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม และที่อื่น ๆ (กรมควบคุมมลพิษ. 2542 : 136-137)

กล่าวโดยสรุป ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของเศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ภาชนะใส่อาหาร ถ้ำ มูลหรือซากสัตว์ที่เหลือใช้ ที่ไม่ต้องการใช้แล้วของคนบางคน ที่เก็บกวาดจากสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมักอยู่ในรูปที่เป็นของแข็ง และกึ่งแข็งกึ่งเหลว อีกทั้งยังหมายรวมถึง มูลฝอยติดเชื้อ เช่น เศษผ้าพันแผล เข็มฉีดยา ชิ้นส่วนอวัยวะ เป็นต้น ยกเว้นอุจจาระและปัสสาวะ ซึ่งเป็น สิ่งปฏิกูล และมูลฝอยอันตราย เช่น ภาชนะบรรจุสารฆ่าแมลง หรือสารเคมีต่าง ๆ หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย เป็นต้น

ประเภทของขยะมูลฝอย

นเรศน์ ม่วงรุ่ง (2545 : 19) ได้แยกประเภทของขยะออกเป็นชนิดต่าง ๆ ตามองค์ประกอบเพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมและทำลายได้ดังนี้

1. ขยะมูลฝอยแห้ง (Rubbish) หมายถึง เศษสิ่งของทั้งหลายที่ติดไฟได้เป็นส่วนมาก ยกเว้นพวกโลหะต่าง ๆ ได้แก่ พลาสติก เศษกระดาษ เศษไม้ เศษแก้ว และเศษโลหะต่าง ๆ โดยปกติขยะมูลฝอยพวกนี้จะไม่เกิดการบูดเน่าและก่อให้เกิดกลิ่นรบกวน

2. ขยะมูลฝอยเปียก (Garbage) หมายถึง เศษสิ่งของที่มีความชื้นหรือมีน้ำปนอยู่ด้วยเกินร้อยละ 50 ทำให้ติดไฟได้ยากหรือไม่ติดไฟเลย ได้แก่พวกเศษใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เศษผัก เศษอาหาร จากครัวและภัตตาคาร รวมถึงเศษสิ่งของที่เหลือทิ้งตามตลาดด้วย ขยะมูลฝอยชนิดนี้จะบูดเน่าได้ง่าย จึงก่อให้เกิดกลิ่นรบกวนอย่างมากและยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค

3. เถ้าถ่าน (Ash) หมายถึง สิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้ รวมทั้งพวกถ่านที่ไม่ติดไฟปนอยู่ด้วย เถ้าถ่านนี้มีทั้งพวกที่เกิดจากไม้และจากถ่านหิน ฯลฯ ในประเทศไทยเรื่องของเถ้าถ่านมีความสำคัญและปัญหาในการกำจัดน้อยมาก เพราะประการแรกประเทศไทยไม่ได้ใช้ถ่านหินในการให้ความอบอุ่นและอีกประการหนึ่งประเทศไทยเรามีโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ถ่านหินในการให้ความอบอุ่นและอีกประการหนึ่งประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ถ่านไม้มากนัก ส่วนในต่างประเทศเป็นทั้งประเทศหนาวและมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก การใช้ถ่านหินมีมาก ปัญหาเรื่องเถ้าถ่านจึงมีความสำคัญเท่ากับขยะมูลฝอยชนิดอื่น ๆ

4. เศษสิ่งของที่เก็บกวาดจากถนน (Street Sweeping) พวกเศษสิ่งของที่ตกอยู่ตามท้องถนนมักจะเป็นพวกขยะรวม คือ มีทั้งขยะชนิดแห้ง ชนิดเปียก และเถ้าถ่านรวมอยู่ด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีพวกใบไม้ ฝุ่นละออง มูลสัตว์ ก้นบุหรี่ และเศษสิ่งของที่ตกจากรถยนต์

5. ซากสัตว์ (Dead Animal) หมายถึง พวกซากสัตว์ที่ตายอยู่ตามท้องถนนโดยมากถูกรถยนต์ทับตายหรืออาจตายโดยเหตุอื่น ๆ

6. มูลสัตว์ (Stable Manure) มูลสัตว์นี้หมายถึง มูลโค กระบือ ม้า สุกร และไก่ ส่วนมากเป็นมูลสัตว์ที่เลี้ยงไว้ในบ้านหรือตามคอกปศุสัตว์มากกว่ามูลสัตว์มาถ่ายไว้ตามที่สาธารณะ การกำจัดมูลสัตว์นั้นเจ้าของสัตว์จะต้องกำจัดเอง มักกำจัดด้วยการทำปุ๋ยหมัก แต่ก็เป็นเรื่องยุ่งยากมากเช่นกัน เพราะถ้าเจ้าของสัตว์ละเลยไม่เก็บไปทำลายแล้ว จะทำให้มูลสัตว์เหล่านี้จะเป็นแหล่งแพร่พันธุ์แมลงได้อย่างดี

7. สิ่งปฏิกูล (Night Soil) หมายถึง อุจจาระ ปัสสาวะหรือสิ่งขับถ่ายของมนุษย์ที่มักเก็บรวบรวมได้จากส้วมถึงเท เป็นส่วนใหญ่ การทำลายจะต้องใช้วิธีการทำลายสิ่งปฏิกูล (Excreta Disposal) โดยเฉพาะไม่ใช้วิธีการทำลายรวมไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย (Refuse Disposal)

8. ซากรถยนต์ (Abandoned Vehicles) หมายถึง รถยนต์เก่า ๆ ที่ไม่ใช่แล้ว

9. ขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Wastes) หมายถึง มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ และวัตถุอื่นใดที่ทิ้งจากขบวนการผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงาน

10. สิ่งรื้อถอน (Demolition Refuse) หมายถึง พวกที่ได้จากการรื้อถอนอาคารบ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ

11. ขยะมูลฝอยจากการก่อสร้าง (Construction Refuse) สิ่งที่เหลือทิ้งหรือเศษสิ่งของจากการก่อสร้าง ตกแต่ง ซ่อมแซมอาคารบ้านเรือน

12. ตะกอนจากน้ำโสโครก (Sewage Solids) หมายถึง ของแข็งหรือตะกอนที่แยกออกมาจากน้ำโสโครกในขบวนการปรับปรุงสภาพน้ำโสโครกนั้น ตะกอนพวกกวาดทรายที่ไม่เน่าเปื่อยอาจใช้ถมที่ลุ่ม ส่วนตะกอนที่ข่อยและแห้งแล้วจะใช้ถมที่หรือเผาในเตาก็ได้ สำหรับตะกอนที่ตกได้จากถังกรองหรือหลุมกรองอาจกำจัดโดยฝังในดินอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

13. มูลฝอยที่เป็นอันตราย (Hazardous or Special Refuse) หมายถึงขยะมูลฝอยที่ก่อให้เกิดปัญหาที่ยากในการกำจัด หรือต้องมีการจับต้องที่พิเศษกว่ามูลฝอยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีปริมาณมาก ๆ เช่น กระป๋องสี กระป๋องทินเนอร์ ม้วนฟิล์มถ่ายรูป พลาสติก ซึ่งอาจเกิดการระเบิดในเตาเผา หรือพื้นที่ฝังในดินนอกจากนี้ยังรวมถึงสิ่งปฏิกูลที่มีเชื้อโรคจากโรงพยาบาลหรือมีสารกัมมันตรังสีปนอยู่ด้วย จำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษไม่ว่าจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใดก็ตาม

14. ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Waste) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ เศษผ้า เศษแก้ว หนังกาย เศษไม้ เศษเหล็ก รวมไปถึงสารพิษอันตราย เช่น กรด สารโลหะหนัก กรดแร่ หมึก สีย้อม แคลเซียม โครเมียม เป็นต้น

15. ขยะมูลฝอยจากงานเกษตรกรรม (Agricultural Waste) หมายถึงขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากการเกษตร อาทิเช่น ขาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน เป็นต้น

แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542 : 15) ขยะมูลฝอยล้วนแล้วแต่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยนั้น ๆ ซึ่งพอจำแนกออกได้ดังนี้

1. ชุมชนซึ่งก่อให้เกิดขยะมูลฝอยชุมชนหรือขยะมูลฝอยเทศบาล (Municipal Waste) เป็นขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งมาจากบ้านพักอาศัย (Residential) และสถานที่ประกอบธุรกิจการค้า (Commercial) ที่อยู่ในเขตชุมชนหรือเขตเทศบาล การเก็บรวบรวมและกำจัด มักเป็นหน้าที่ของเทศบาล ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะมูลฝอยอันตราย

2. โรงงานอุตสาหกรรมจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม เช่น โรงงานชุบโลหะ โรงงานทำกระดาษ โรงฟอกหนัง ของเสียหรือขยะมูลฝอยที่ออกมาจากขยะมูลฝอยทั่วไป และขยะมูลฝอยอันตรายโลหะหนักต่าง ๆ กรด ต่าง เป็นต้น

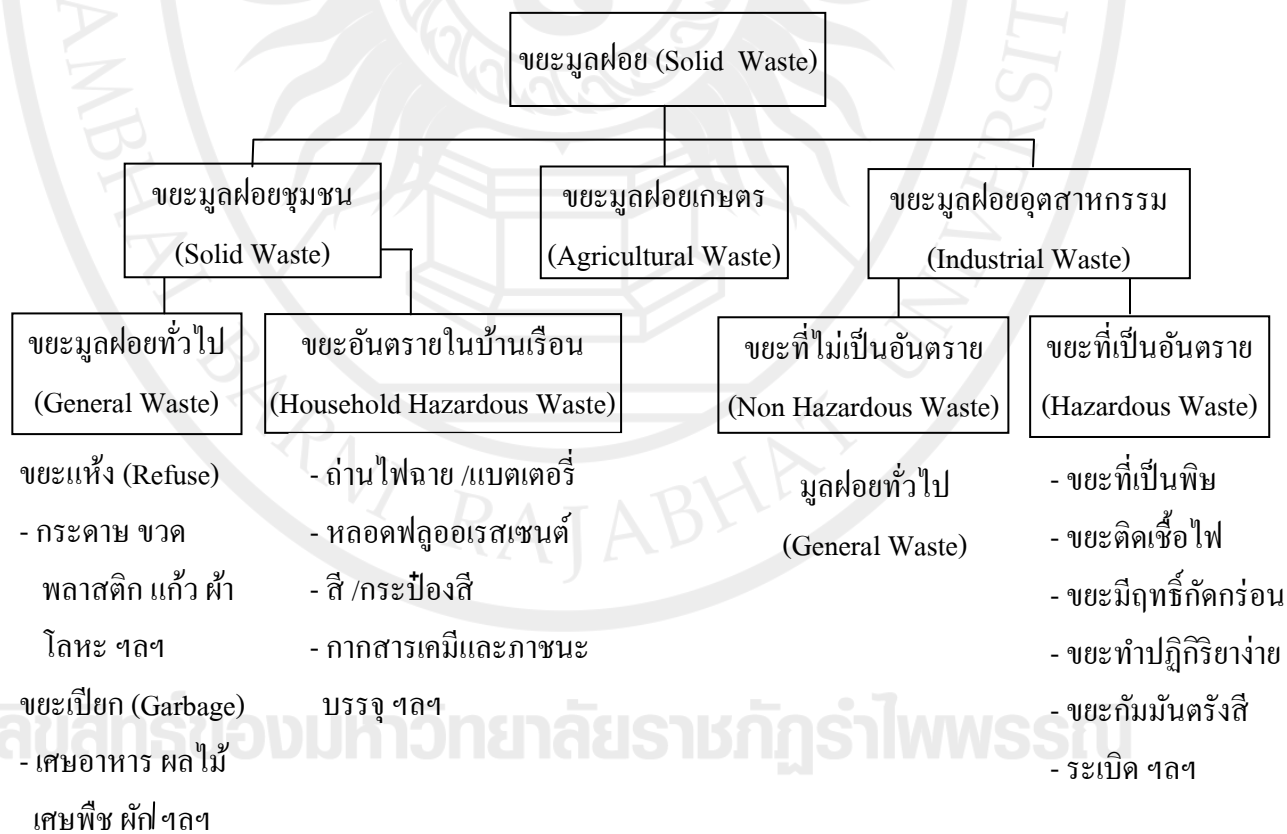
3. เกษตรกรรม ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนอกจากขยะมูลฝอยที่มีส่วนประกอบเป็นพวกอินทรีย์วัตถุได้แก่ เศษไม้ เศษหญ้า แล้วยังมีขยะมูลฝอยอันตราย ได้แก่ ภาชนะบรรจุยาปราบศัตรูพืช ฮอร์โมน ปุ๋ย เป็นต้น

4. สถานพยาบาล นอกเหนือไปจากขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะมูลฝอยอันตรายอื่น ๆ แล้วสถานพยาบาลจะเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยติดเชื้อและขยะมูลฝอยอันตรายประเภทเข็มฉีดยามีดผ่าตัด ยาที่เสื่อมสภาพแล้ว

5. สถานที่ท่องเที่ยวเกิดจากกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารและภาชนะบรรจุอาหาร

นเรศน์ ม่วงรุ่ง (2545 : 22) ได้จำแนกประเภทขยะมูลฝอยด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และจากการสำรวจเบื้องต้นที่โรงเรียนวัดนาวง สามารถสรุปประเภทของขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับการจัดการและการกำจัด ได้ดังนี้

1. ขยะย่อยสลายได้ (Degradable Waste or Garbage) เป็นขยะที่มีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร ใบไม้ มูลสัตว์ เปลือกผลไม้ ชากพืช ชากสัตว์ เป็นต้น ขยะประเภทนี้เหมาะสมที่จะนำไปหมักทำปุ๋ย
2. ขยะรีไซเคิล (Recycle Waste) เป็นขยะที่สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้โดยอาจต้องผ่านกระบวนการบางอย่างหรือไม่ก็ได้ก่อน ได้แก่ กระดาษแก้ว โลหะ พลาสติก
3. ขยะมูลฝอยทั่วไป (Rubbish or General Waste) เป็นขยะที่มีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ย่อยสลายไม่ได้ แต่ไม่เป็นขยะอันตรายที่ต้องมีการจัดการเป็นพิเศษ และไม่คุ้มค่าในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น เศษวัสดุก่อสร้าง ถ้ำถ่าน เศษผง พลาสติกเป็นอาหาร เป็นต้น
4. ขยะมูลฝอยอันตราย (Hazardous Waste) เป็นขยะมูลฝอยที่มีส่วนประกอบหรือปนเปื้อนด้วยสารอันตราย เช่น สารไวไฟ สารกัดกร่อน สารเกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารพิษ สารกัมมันตรังสี หรือเชื้อโรค รวมถึงวัตถุมีคม ภาชนะที่มีแรงดัน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและชีวิตจำเป็นต้องได้รับการจัดการเป็นพิเศษ ได้แก่ ชากถ่านไฟฉาย กากสารเคมี ชากหลอดฟลูออเรสเซนต์ กระจกสเปร์ย ยาหมดอายุ สาลี ผ้าพันแผล หรือขยะมูลฝอยติดเชื้อจากโรงพยาบาล เป็นต้น สรุปได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ประเภทของขยะมูลฝอย

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย

พิชิต สกกุลพราหมณ์ (2531 : 84) ได้ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและลักษณะของมูลฝอย ดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่น (Geographic Location) มีส่วนสำคัญเพราะการประกอบอาชีพหลักของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ต่างกัน ทำให้มีผลแตกต่างของการเกิดมูลฝอยทั้งในด้านปริมาณและองค์ประกอบ เช่น ในพื้นที่ราบลุ่มเหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าว องค์ประกอบของมูลฝอยจึงเป็นพวกเศษหญ้าหรือฟางข้าวปริมาณมากกว่ามูลฝอยประเภทอื่น
2. ฤดูกาล (Season) ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกัน เช่น ฤดูกาลที่มีการผลิตผลไม้ ออกมามาก ทำให้มีมูลฝอยพวกเปลือกและเมล็ดของผลไม้ต่าง ๆ ปริมาณมาก
3. พฤติกรรมของประชาชนในชุมชน (Behavior of People in Community) ในชุมชนที่ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดีจะไม่ทิ้งมูลฝอยเกลื่อนกลาด มูลฝอยจะถูกทิ้งอย่างเป็นระเบียบง่ายและสะดวกต่อการเก็บรวบรวม จึงมักจะทำให้ปริมาณมูลฝอยที่เก็บได้ เมื่อคิดเป็นอัตราต่อคนมีปริมาณสูงขึ้น
4. ความหนาแน่นของประชาชน (Population Density) ปริมาณของมูลฝอยที่เกิดขึ้นจะผันแปรตามจำนวนคน ดังนั้นชุมชนในเขตเมือง เขตเทศบาลและเขตชุมชน ที่มีประชากรหนาแน่นย่อมจะเกิดขยะมากตามไปด้วย นอกจากนี้จะมีผลโดยตรงต่อปริมาณของมูลฝอยแล้ว ก็ยังมีผลด้านลักษณะของมูลฝอยที่เกิดขึ้นอีกด้วย
5. เศรษฐกิจ (Economics) สภาวะทางเศรษฐกิจของประชาชนจะเป็นส่วนที่สำคัญต่อปริมาณและองค์ประกอบของมูลฝอย กล่าวคือ ชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีกำลังซื้อสูง จะทำให้มีปริมาณมูลฝอยมากตามไปด้วย เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่บรรจุอยู่ในหีบห่อสำเร็จรูปมาก
6. บริการเก็บรวบรวมและวิธีการกำจัดมูลฝอย (Collection Service and Disposal Methods) ชุมชนที่สามารถจัดบริการเก็บรวบรวมมูลฝอยได้ดีมีประสิทธิภาพก็จะทำให้เก็บรวบรวมมูลฝอยได้มาก ทำให้มีมูลฝอยได้มาก ทำให้มีมูลฝอยตกค้างน้อย และถ้ามีการกำจัดมูลฝอยที่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง

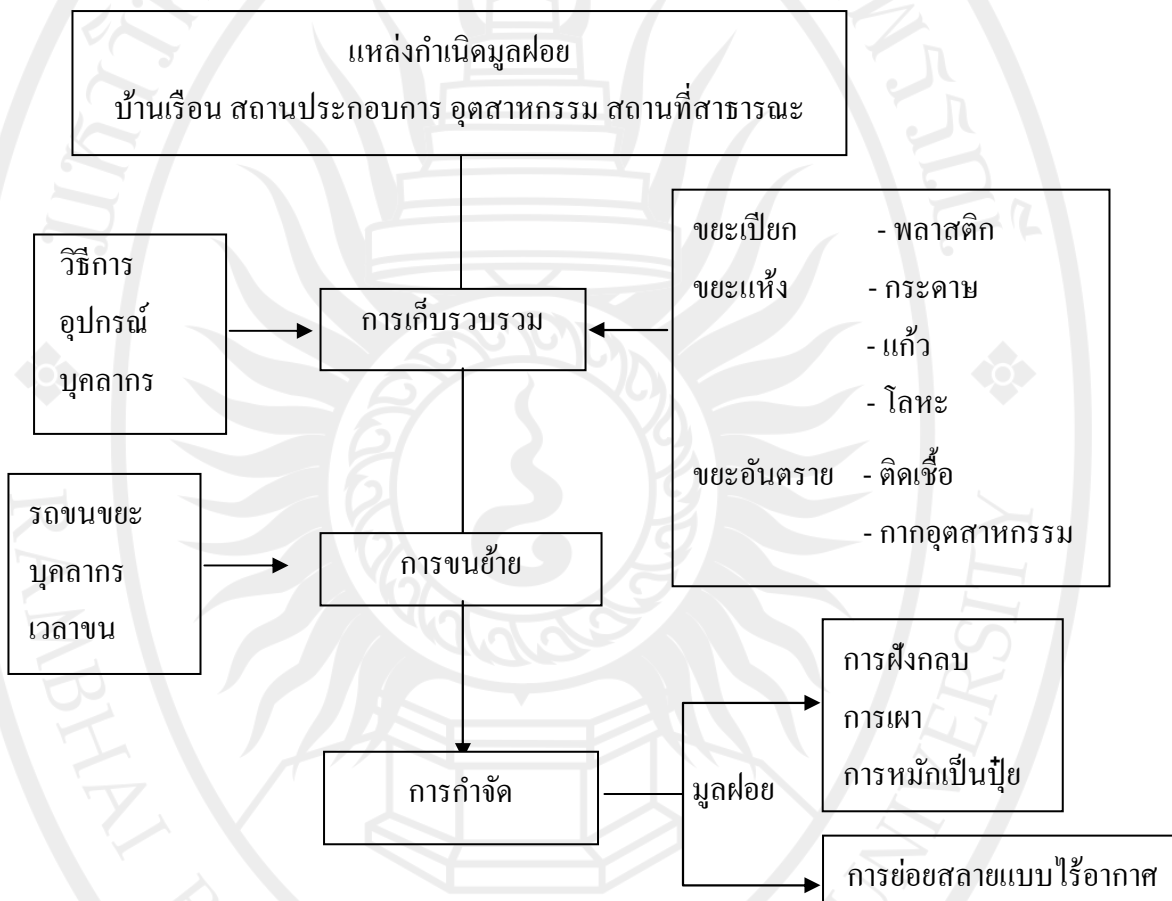
การจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้งขยะ การเก็บขยะชั่วคราวไว้ในภาชนะ การรวบรวมขยะ การขนถ่ายและการขนส่ง การแปลงรูปของขยะและการกำจัดขยะ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ทัศนียภาพ เศรษฐศาสตร์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับของสังคม ดังนั้นความรู้ความเข้าใจระบบ

การจัดการขยะจะสามารถช่วยให้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพสูงและถูกต้องตามหลักสุขภาพ (พรรณศิริ ศรีพันธุ์, 2546 : 33)

ขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอย

ขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอย ดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอย

ที่มา : สุวดี ศรีสีทอง, 2546 : 62

กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542 : 5-7) ได้กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนดำเนินงานในการกำจัดขยะมูลฝอยที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. การเก็บรวบรวม (Storage and Collection) เริ่มตั้งแต่การเก็บขยะมูลฝอยใส่ไว้ในภาชนะไปจนถึงการรวบรวมขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใส่ในยานพาหนะเพื่อที่จะขนถ่ายต่อไปยังแหล่งกำจัด หรือทำประโยชน์อื่น ๆ แล้วแต่กรณี

2. การขนส่ง (Transportation) เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนนำไปในยานพาหนะแล้วนั้นไปยังสถานที่กำจัดหรือทำประโยชน์อย่างอื่นซึ่งอาจเป็นการขนส่งโดยตรงจากแหล่งกำเนิดเลยทีเดียว หรืออาจขนไปพักรวมไว้ที่ใดที่หนึ่งซึ่งเรียกว่า สถานีขนถ่ายก่อนก็ได้

3. การแปรรูป (Processing) เป็นวิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยสะดวกแก่การเก็บขนหรือนำไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น การแปรรูปนี้อาจทำได้โดยการบดอัดเป็นก้อน คัดแยกส่วนที่ยังใช้ประโยชน์ได้ออกไปใช้ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

4. การกำจัดหรือทำลาย (Disposal) เป็นวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยขั้นสุดท้ายเพื่อให้ขยะมูลฝอยนั้น ๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอันมีผลกระทบต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยนั้นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น นำไปกองทิ้งบนพื้นดิน (Dumping on Land) ทิ้งลงทะเล (Dumping at Sea) นำไปเลี้ยงสุกร (Hog Feeding) หมักทำปุ๋ย (Composting) เผากลางแจ้ง (Open Burning) เผาในเตาเผา (Incineration) และการฝังกลบที่ถูกสุขลักษณะ (Sanitary Landfill) เป็นต้น การกำจัดขยะมูลฝอยที่กล่าวมานี้ บางวิธีก็ไม่ได้เป็นการกำจัดที่ถูกต้องทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลและชุมชนได้ วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่เชื่อถือได้ว่าถูกสุขลักษณะนั้น ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่ทำให้เป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์และแมลงนำโรค เช่น หนู แมลงวัน ยุง แมลงสาบและสุนัข เป็นต้น
2. ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนแก่แหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำผิวดิน (Surface Water) และแหล่งน้ำใต้ดิน (Underground Water)
3. ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อม
4. ไม่ทำให้เห็นเหตุแห่งความรำคาญ อันเนื่องมาจากเสียง กลิ่น คิว้น ผง และฝุ่นละออง
5. ไม่ทำให้เสื่อมเสียแก่ทัศนียภาพ

การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมควบคุมมลพิษ (2542 : 9-12) การจัดการวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัดลงได้มากที่เรียกว่า 3 R ได้แก่ การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำ (Reuse) การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิดให้คงเหลือขยะน้อยที่สุด (Reduce) รวมทั้งให้เกิดผลพลอยได้จากการกำจัด เช่น ปุ๋ยหมัก การทำขยะหอม (ปุ๋ยน้ำจุลินทรีย์) ก๊าซชีวภาพ ซึ่งเป็นพลังงานสะอาด การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. การลดปริมาณการผลิตขยะมูลฝอย โดยรณรงค์ให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการลดการผลิตขยะมูลฝอยในแต่ละวัน ได้แก่

1.1 ลดการทิ้งบรรจุภัณฑ์โดยการใช้สินค้าชนิดใหม่เช่น พวงซัฟฟอก น้ำยาล้างจาน ถ่านไฟฉายชนิดชาร์ตใหม่ และน้ำยาทำความสะอาด

1.2 เลือกลงใช้สินค้าที่มีคุณภาพมีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มอายุการใช้งานยาวนาน และตัวสินค้าไม่มีมลพิษ

1.3 ลดการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น โฟมบรรจุอาหาร และถุงพลาสติก

2. การจัดการระบบการรีไซเคิล

2.1 เป็นการรวบรวมขยะมูลฝอยที่ยังสามารถนำไปสู่การแปรรูปเพื่อให้ประชาชนแยกประเภทของเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น กระดาษ พลาสติก และโลหะ

2.2 จัดระบบที่เอื้อต่อการรวบรวมขยะมูลฝอย เพื่อนำกลับมาแปรรูปใหม่ เช่น จัดกาชนะแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ชัดเจน เป็นมาตรฐาน

2.3 ประสานงานกับร้านค้ารับซื้อของเก่าในการรับซื้อสินค้ารีไซเคิล

2.4 จัดระบบการรับซื้อสินค้าขยะมูลฝอยรีไซเคิลให้เหมาะสมตามแหล่งกำเนิด

2.5 จัดกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน นักเรียนให้มีการนำวัสดุมาแปรสภาพเป็นสินค้า

3. จัดตั้งศูนย์วัสดุรีไซเคิล

หากมีพื้นที่ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นในแต่ละวันเป็นปริมาณมาก อาจจะต้องตั้งศูนย์คัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถจะรองรับจากชุมชนใกล้เคียง หรือรับซื้อจากประชาชนโดยตรง ซึ่งอาจจะให้เอกชนลงทุนหรือร่วมทุน หรือให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยสรุป การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การลดปริมาณขยะ ลดการผลิตขยะมูลฝอย การจัดการระบบการรีไซเคิลและการจัดตั้งศูนย์วัสดุรีไซเคิล โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นคำที่มักใช้กันมากในปัจจุบัน ทั้งในวงวิชาการและวงราชการ แต่เนื่องจากได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของคำไว้แตกต่างกัน ความหมาย และจะเห็นได้ว่าที่ผ่านมารัฐได้นำเอาความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไปใช้เป็นเครื่องมือในการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำหนดขึ้น อันเนื่องมาจากการตีความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ยังไม่ถูกต้องและตรงกัน สำหรับแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการของไทยได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานในชุมชนไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

พรทิพย์ มาศวิวัฒน์ (2542 : 20 - 21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชน สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง

เพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาหรือตั้งใจไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

แสวง รัตนมงคลมาส (2543 : 10) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการ ซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคม และประชาชนที่เข้าร่วม ได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจกำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย และแผนงาน ดำเนินการในกระบวนการจัดการ และร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีเหตุผล 3 ประการคือ

1. มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน (Common Ideology)
2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common Interest)
3. ยึดติดกับตัวบุคคล (Personality)

จากความหมายดังกล่าว การมีส่วนร่วมจึงประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ

1. การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์เป็นการเกี่ยวข้องทั้งตัวไม่ใช่เฉพาะเพียงแค่เกี่ยวข้องด้านกำลังกาย หรือทักษะ กล่าวคือผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนเกี่ยวข้องทางจิต (Ego Involved) ไม่เพียงแค่เฉพาะด้านการทำงาน (Task Involved)

2. การกระทำทำให้ เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องด้านจิตใจและอารมณ์แล้ว ก็เท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นมากกว่าการยินยอม (Consent) ที่จะกระทำตามคำสั่งเป็นการกระทำ ซึ่งปราศจากการยินยอมพร้อมใจ และแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจแบบ “ยุคทวิถีส” คือมีการติดต่อสื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

3. การรับผิดชอบเมื่อเกิดการเกี่ยวข้องด้านจิตใจ อารมณ์ และได้กระทำให้แก่สถานการณ์นั้นแล้วผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง (Self Involved) กับกลุ่มและต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกรับผิดชอบทั้งกลุ่ม นอกจากนั้นแล้วการที่ประชาชนจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participate)
2. ประชาชนต้องสามารถมีส่วนร่วม (Ability to Participate)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participate)

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำนั้นจะกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548 : 7-9) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง ประกอบด้วย 3 มิติ กล่าวคือ

มิติที่ 1 ได้แก่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรจะทำและทำอย่างไร

มิติที่ 2 ได้แก่การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา และการลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ

มิติที่ 3 ได้แก่การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและในการประเมินผล

ทรงยศ สาโรจน์ (2551 : 7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการทำงานกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ

จาริณี แจ่มจ้ำ (2553 : 7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1975 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้ ประการแรกในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร และประการที่สองในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและ โครงการ และยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความหมายครอบคลุมถึง

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดกระบวนการพัฒนา

รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ จะเห็นว่า มีทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

สุขกิจ สารปรัง (2549 : 8-10) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ การเลือกนโยบาย โดยเป็นกระบวนการต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ตัดสินใจในระยะเริ่มต้น ระยะวางแผน ระยะดำเนินการทำกิจกรรม และการตัดสินใจปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation) เป็นการมีส่วนร่วมปฏิบัติโดยให้การสนับสนุนแรง ด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมบริหารจัดการ การประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ซึ่งรวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียต่อโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (Evaluation) เป็นการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด สิ่งที่สำคัญที่จะต้องสังเกตคือ พิจารณาจากความเห็นชอบและความคาดหวังที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลจะแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ภราดร บุตรบุญ (2547 : 12-13) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 การริเริ่มตัดสินใจ
 - 1.2 การดำเนินการตัดสินใจ
 - 1.3 การตัดสินใจเพื่อปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์ (2548 : 7) ได้กล่าวว่า เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบาย การพัฒนาตามที่กำหนดไว้ ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

1. มีส่วนร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดทำและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการกิจกรรมที่ทำไปทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 183-184) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Inclusive Organization) เช่น กรรมการกลุ่มต่าง ๆ
2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม
3. การมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non Representative) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ดังนี้ คือ

- 3.1 เป็นสมาชิก
- 3.2 เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
- 3.3 เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ
- 3.4 เป็นกรรมการ
- 3.5 เป็นประธานกรรมการ

สำหรับแบบอย่างของผู้ที่มีส่วนร่วม (Types of Participation) ผู้มีส่วนร่วมมี 3 แบบ ดังนี้

1. เป็นผู้กระทำ (The Actor) คือ มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรม
2. เป็นผู้รับผลการกระทำ (The Recipient) คือ ได้รับผลจากกิจกรรมโดยตรง
3. เป็นสาธารณชนทั่วไป (The Public) คือ ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง

โดยตรง แต่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ระดับที่ 1 ถูกบังคับให้ร่วม ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย ตัวอย่างเช่น ผู้เช่านาทำกินถูกเจ้าของที่ดินบังคับให้ต้องปลูกป่าคั้นตามโครงการแม่บทพลังงานทดแทน มิฉะนั้นเจ้าของที่ดินจะยึดที่ดินไปให้ผู้อื่นเช่า ผู้เช่าคนนี้ก็จะเป็นประชาชนที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้

ระดับที่ 2 ถูกหลอกให้ร่วม ลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ในรูปของค่าจ้างแรงงาน หรือ ความสะดวกสบายบางอย่าง แต่เบื้องหลังจริง ๆ แล้ว เป็นการหาเสียงของนักการเมืองผู้หยิบยื่น โครงการมาล่อเท่านั้น

ระดับที่ 3 ถูกชักชวนให้ร่วม การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้ว แล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ร่วมมือทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ว่าเป็นโครงการที่ดีขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมชนิดนี้จะปรากฏว่า ปัญหาความต้องการ และเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะวางโครงการจะสำรวจปัญหาความต้องการด้วยการเรียกประชุมสอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด จะวางแผนอย่างไร และจะปฏิบัติตามแผนอย่างไร ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ 5 มีโอกาสเสนอความคิดเห็น ประชาชนจะเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องกับวางโครงการและการดำเนินการตาม โครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการอยู่

ระดับที่ 6 โอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขได้อย่างไร วิธีใดที่ดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการ และเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลโครงการ

ภราดร บุตรบุญ (2547 : 13) ได้แบ่งบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)
4. เป็นประธาน (Leader)
5. เป็นกรรมการ (Membership in Committees)

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมอาจเกิดจากลักษณะต่าง ๆ ได้หลายลักษณะดังนี้

1. เกิดจากความสนใจและความหวังก้าวร่วมนั้น
 2. เกิดจากความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เห็นอยู่นั้น
- ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผน และลงมือกระทำการร่วมกัน

3. เกิดจากการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา
4. เกิดจากศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมต่าง ๆ

5. เกิดจากความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือ มีเกียรติ มีตำแหน่ง
6. เกิดจากอำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

จิรัชยา นาบุญมี (2552 : 18) ได้ศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ การที่ชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด เมื่อชุมชนได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ก็จะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนได้

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรม แม้ว่าผู้นำในการวางแผนจะเป็นเจ้าหน้าที่ หรือนักพัฒนา ถ้าหากชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจะเป็นการช่วยให้ชุมชนได้เข้าใจปัญหา พัฒนาประสิทธิภาพของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ชุมชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมปฏิบัติงานได้ในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท ซึ่งจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดค้นทุนให้กับตัวเองในการดำเนินงานและจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ การดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความยั่งยืน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมที่สำคัญเพราะจะทำให้ชุมชนได้ทราบถึงผลของการดำเนินกิจกรรม การได้รับประโยชน์จากกิจกรรมและยังเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินผล และเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ เพราะการที่ประชาชนจะริเริ่มและช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom Participation)
2. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability of Participation)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

นอกจากเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้ คือ

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมที่ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองคำใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าผลตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือน ต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพสังคมหากจะมีส่วนร่วม

สุภาพร วัฒนานคร (2544 : 40) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็น การวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอน อันเกิดจากการผสมผสานแนวคิดเชิงทฤษฎีกับแนวคิด ภาคปฏิบัติ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหา และหาสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือ ยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจาก การพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคม หรือ บุคคลก็ตาม
5. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้น สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจ ปรากฏในรูปของการประเมินย่อย อันนับเป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำ ในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอด

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า ลักษณะขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเห็นได้จาก แนวคิดส่วนใหญ่แนวความคิดคล้ายคลึงกันในภาพรวม คือค้นหาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการ แก้ไข แตกต่างเพียงเนื้อหาของรายละเอียดที่แยกย่อยลงไป ในเรื่องของการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ซึ่งแต่ละประเภทจะมีขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัญหาและสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

วิลเลียม (Williams. 1976 : 94) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย

1. มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการทำงาน
2. ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือ สนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือวางแผน หรือ โครงการ หรือ กิจกรรมเพื่อจัด และแก้ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือ ปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
6. การลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไป ทั้งโดยเอกชนและรัฐให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548 : 6) เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรือ อื่นๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ 2 ประการ ดังนี้
 - 1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ
 - 1.2 การได้รับการบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านเข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ
2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวบ้านเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้าน โครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะที่แน่นอน

3. บังคับอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

สุจินดา เดิศศิริมงคลสุข (2549 : 22-23) ได้กล่าวว่าปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่าสามารถจะช่วยตนเอง พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นได้ และจะต้องแสดงศักยภาพจะเข้าร่วมต่อการพัฒนา

2. โครงสร้างเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีเงื่อนไขแบบเศรษฐกิจ เป็นข้อเรียกร้องเบื้องต้น ที่ทำให้คนจนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

3. หน่วยครอบครัวมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมและการควบคุมจากเบื้องล่าง (Control from Below) มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือ พลังทางสังคม ได้แก่ มาตรการทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา

4. การให้อิสระแก่กลุ่มชาวบ้านที่จะตัดสินใจด้วยกันในกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพ ที่มีอยู่ในตัวเองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5. การตัดสินใจร่วมกลุ่ม ไม่ได้เป็นหลักการตามเหตุผลของการแก้งำไร ผลประโยชน์สูงสุดทางวัตถุ หากแต่ตัดสินใจเข้าร่วมบนพื้นฐานคุณค่าอย่างอื่น ผลประโยชน์ทางวัตถุเป็นสิ่งที่ตามมา

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องเกิดจากการที่ประชาชนมีความสนใจต้องการที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงพอใจร่วมกัน โดยส่วนหนึ่งประชาชนจะต้องมีความพร้อม ความสามารถ รวมกับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ร่วมด้วย

อकिन รพีพัฒน์ (2527 : 7-8) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow)

ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิจงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนินเษ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ขอมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

การประเมินผลการมีส่วนร่วม

ในการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชาวลิต เกตุมงคลสิทธิ์ (2548 : 17) ได้เสนอการมีส่วนร่วมหรือไม่นั้นพิจารณาได้ 3 ประการ คือ

1. พิจารณาจากการกระทำของแต่ละบุคคล มิใช่การกระทำโดยกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะเห็นได้ถึงค่านิยม ความรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือกิริยาที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม ก็คือกิริยาที่แสดงออกต่อผลของการกระทำนั้น โดยตรงของแต่ละบุคคล

2. พิจารณาจากความถี่หรือความหนาแน่นของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง มีระยะเวลาของการกระทำกิจกรรมที่ยาวนาน หรือมีความผูกพัน และมีแรงจูงใจในการกระทำ

3. พิจารณาจากคุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งพิจารณาจากผลและผลกระทบของการกระทำ เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของผู้อื่น และมีการทำการประเมินผล

ธรรมจรรย์ ตุลยธารัง (2546 : 16) ได้เสนอมาตรวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยกำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรชุมชน ดังนี้

1. มีความสนใจและเข้าร่วมประชุม ได้แก่ การให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารต่าง ๆ ของส่วนรวม และการเข้าร่วมประชุม เสนอแนะต่าง ๆ ในที่ประชุมกิจกรรมของส่วนรวม
2. การให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ได้แก่ การอุทิศเงิน เวลา ให้แก่ส่วนรวม
3. การเข้าเป็นสมาชิกและกรรมการ ได้แก่ การอุทิศแรงงานในการทำ กิจกรรมของส่วนรวม โดยการสมัครเป็นสมาชิก หรือ เป็นกรรมการของชุมชน
4. การเป็นเจ้าของที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ การยอมรับในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจสั่งการ

วิธีวัดการมีส่วนร่วมจำแนกตามประเภทของกิจกรรม ประเภทของผู้มีส่วนร่วม และรูปแบบการมีส่วนร่วม (สุจินดา เลิศศิริมงคลสุข, 2549 : 27-28)

1. การจำแนกประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของ โครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากร

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างผลประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุและอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

1.4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนา ทั้งทางวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

1.5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

1.6 การจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม สามารถแยกประเภทผู้เข้าร่วมตามสถานภาพได้ 4 ประเภท คือ

1.6.1 บุคคลในท้องถิ่น

1.6.2 ผู้นำในท้องถิ่น

1.6.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.6.4 เจ้าหน้าที่ต่างชาติ

2. จำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การมีส่วนร่วมทางตรง หมายถึงการที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมอภิปราย การร่วมใช้แรงงาน การร่วมลงคะแนนเสียง เป็นต้น

2.2 การมีส่วนร่วมทางอ้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมผ่านตัวแทนหรือการให้การสนับสนุนโดยไม่นำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง

มาตรวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ สามารถสรุปแนวคิดได้คือการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล พิจารณาจากความถี่บ่อยของการกระทำ ระยะเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรม คุณภาพในการทำกิจกรรม การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การเข้าเป็นสมาชิกและกรรมการ ความสนใจต่อข่าวสาร หรือความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาต่อออกมาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเกิดขึ้นมาของแนวคิดการมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นจากเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนก่อรูปอย่างเป็นทางการในรายงานเรื่อง Our Common Future ในปี พ.ศ. 2502 เนื้อหารายงานเสนอความพยายามที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างต้นทุนและผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจเอกชน ในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมกับต้นทุนและผลประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวมสิ่งแวดล้อมทั้งมวลตลอดจนถึงคนรุ่นต่อไปในอนาคต ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวกลุ่มนักวิชาการจึงได้สร้างกระบวนทัศน์ใหม่ของการพัฒนาที่เรียกว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนของรายงานข้างต้นใช้เป็นการหมายหลักจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ก็คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ปิดโอกาสให้คนในอนาคตได้รับการตอบสนองเช่นกัน” (Harris, 2000 : 5)

จากคำนิยาม ต่อมาได้มีการพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนออกมาเป็น 3 แก่มุมที่สำคัญ คือ

1. แก่มุมทางเศรษฐกิจ ถือว่า ระบบที่ยั่งยืนในทางเศรษฐกิจนั้นต้องเป็นระบบที่สามารถผลิตสินค้าและบริการได้อย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งหนี้สินภายนอกประเทศและของรัฐบาลให้อยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้ นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่ช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการไร้สมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจทางการผลิตอันจะมีผลไปทำลายการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมหรือด้านเกษตรกรรม

2. แก่มุมทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง ระบบที่สามารถรักษาฐานทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถหลีกเลี่ยงการขูดรีดรุนแรงต่อระบบทรัพยากรที่นำมาใช้

ใหม่ได้ รวมถึงการหลีกเลี่ยงการร่อยหรอของทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ระบบความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมจะครอบคลุมถึงการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ เสถียรภาพในบรรยากาศของโลก และระบบสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งทำหน้าที่ไม่ใช่เป็นเพียงทรัพยากรทางเศรษฐกิจเท่านั้น

3. แง่มุมทางด้านสังคมนั้นระบบที่มีความยั่งยืน หมายถึง การได้รับความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากร การได้รับบริการสังคมที่เพียงพอที่รวมถึงการบริการทางด้านสุขภาพและการศึกษา การได้รับความเป็นธรรมระหว่างเพศ รวมถึงการมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบทางการเมือง

คอสตาซา โรเบิร์ต และคณะ (Costanza and et al. 2000 : 149-154) ภายใต้กระบวนการทศวรรษของการพัฒนาที่ยั่งยืนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ต่อมาได้มีกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ 16 คน ได้พัฒนาหลักการบริหารสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งรู้จักกันในนามว่า หลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนที่ (Lisbon Principles of Sustainable Governance) ในปี พ.ศ. 2540 หลักการบริหารสิ่งแวดล้อมดังกล่าว หลักการบริหารต่าง ๆ ตั้งอยู่บนฐานคิดว่าเราจำเป็นต้องตระหนักถึงคุณค่าของสินทรัพย์ของสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่ความอยู่รอดของสังคมกับความไม่แน่นอนที่ยังแก้ไขไม่ได้เกี่ยวกับความสามารถของเทคโนโลยีที่จะเข้าไปแทนที่คุณค่าดังกล่าว หลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนที่ ประกอบด้วย 6 หลักการ โดยมีเรื่องการมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง เนื้อหาสาระสำคัญของหลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนทั้ง 6 ประการมีดังนี้

1. เรื่องความรับผิดชอบ (Responsibility) การเข้าถึงซึ่งทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมนั้นต้องนำมาซึ่งความรับผิดชอบในการที่จะใช้ทรัพยากรให้มีความยั่งยืนในเชิงนิเวศ การมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ รวมถึงความเป็นธรรมทางสังคม ในการรับผิดชอบของธุรกิจและปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องต้องไปด้วยกันกับแรงจูงใจที่มีต่อทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงจะต้องอยู่ภายใต้เป้าหมายในเชิงนิเวศและทางสังคมที่กว้างขวางเพียงพอ

2. เรื่องการมีขนาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม (Scale-Matching) เราพบว่าปัญหาในเชิงนิเวศนั้นไม่ค่อยจะถูกจำกัดในขนาดการบริหารอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น ในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมนั้นควรจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ

2.1 การตัดสินใจควรกระทำในระดับของสถาบันซึ่งจะวางปัจจัยทางนิเวศให้มีความสำคัญสูงสุดสำหรับการตัดสินใจ

2.2 การตัดสินใจจะต้องให้หลักประกัน ในการกระจายข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างสถาบันที่เกี่ยวข้อง

2.3 การตัดสินใจจะต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องการเป็นเจ้าของและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง

2.4 การตัดสินใจจะต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับภายในระบบสิ่งแวดล้อม ขนาดที่เหมาะสมของการบริหารจัดการจึงเป็นขนาดที่มีข้อมูลที่สอดคล้องมากที่สุดสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็วรวมถึงสามารถบูรณาการข้ามพื้นที่ได้

3. การเตรียมพร้อม (Precaution) ในสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมควรตั้งอยู่บนฐานของความไม่ประมาท ดังนั้น การแสวงหาหลักฐานในเรื่องนี้ควรมุ่งไปที่ผู้ที่มีกิจกรรมที่อาจจะทำลายสิ่งแวดล้อมได้

4. การจัดการแบบปรับตัว (Adaptive Management) ภายใต้สถานการณ์ของความไม่แน่นอนดังกล่าวข้างต้นที่ดำรงอยู่ในการบริหารทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมผู้ตัดสินใจจะต้องมีการรวบรวมและบูรณาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองเป้าหมายการปรับปรุงที่ปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น

5. การจัดสรรต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มรูปแบบ (Full Cost Allocation) ในการตัดสินใจเพื่อเลือกทางเลือกในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม ควรมีการระบุและจัดสรรต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งภายนอกระบบสิ่งแวดล้อม และภายในระบบสิ่งแวดล้อมทั้งหมด การจัดสรรที่เหมาะสมนั้นจะต้องเป็นระดับที่ตลาดถูกปรับตัวให้สะท้อนถึงต้นทุนได้อย่างเต็มที่

6. การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมทั้งในขั้นตอนการก่อรูปนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่ตระหนักถึงบทบาทตัวเองเต็มทีนั้นจะนำมาสู่การสร้างกติกาซึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือกัน และกติกาดังกล่าวจะช่วยระบุและกำหนดความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ในบริบทของสถาบันที่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะยอมรับถึงความไม่แน่นอนที่ฝังแน่นอยู่ในโลกทัศน์ที่แตกต่างและกระตุ้นให้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายในรูปแบบนี้จะมองนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเพียงการทดลองซึ่งเมื่อมีการแทรกแซงจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะนำสู่การเข้าใจที่มากขึ้นและการทดสอบถึงผลของทางเลือกนโยบายที่สร้างขึ้นมา ดังนั้นนโยบายจึงไม่ใช่คำตอบสุดท้ายแต่เป็นเพียงแนวทางของกระบวนการทดลองปฏิบัติ กระบวนการนโยบายจึงให้ความสำคัญต่อการติดตามผลและสะท้อนผลลัพธ์ของนโยบายเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการนโยบายให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดธิดา สุวรรณะ (2545 : 36-39) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนรัตนวิบูลย์และชุมชนไทยโฮเต็ล ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนรัตนวิบูลย์และชุมชนไทยโฮเต็ล ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการคัดแยกมูลฝอยโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวทางในการส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ครั้วเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนทั้ง 2 แห่ง จำนวน 318 ครั้วเรือน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยตารางเลขสุ่ม การเก็บข้อมูลให้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนและอธิบายเหตุผลประกอบข้อมูลเชิงปริมาณด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยในระดับดี แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหมายที่ถูกต้องของมูลฝอย แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถแยกประเภทมูลฝอยได้ถูกต้อง และสื่อที่มีบทบาทในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการคัดแยกมูลฝอยมากที่สุด คือการทราบข่าวจากผู้นำหรือกรรมการชุมชน

จากการทดสอบทางสถิติโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Method) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ปัจจัย 4 ตัว ที่มีผลด้านบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย ซึ่งได้แก่ รายได้ การรับรู้ข่าวสาร อายุ และจำนวนครั้งในการได้รับความรู้เรื่องการกำจัดมูลฝอย ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยทั้ง 2 ชุมชน ได้ร้อยละ 34.7 ($R^2 = 0.347$) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านและภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยพบว่า ทั้ง 2 ชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาค่าต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการคัดแยกมูลฝอยโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น พบว่า สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง เนื่องจากเพราะไม่มีถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทอย่างเพียงพอและไม่มีเวลาในการคัดแยกส่วนปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย ได้แก่ ไม่มีถังรองรับมูลฝอย คน/สัตว์เลี้ยง มาคุ้ยเขี่ยมูลฝอยในถัง และเจ้าหน้าที่มาเก็บมูลฝอยไม่ตรงเวลา

นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่จะมาดูแลและประสานงานระหว่างชุมชนกับเทศบาล รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมและไม่ต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ไม่ได้สื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบต่อคนทั่วไปในอนาคต รวมถึงการขาดจิตสำนึกของคน ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่เห็นว่าขยะเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน รวมทั้งไม่ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการคัดแยกมูลฝอย ทั้งนี้เพราะชุมชนขาดความรู้สึกร่วมกัน จึงไม่มีความสนใจที่จะทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน รวมทั้งไม่มีความผูกพันกับท้องถิ่นและขาดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของในสมบัติส่วนรวมของชุมชน

ปานกมล พิสิฐอรุณกุล (2545 : 41-46) ได้ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการ มูลฝอยชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลเบื้องต้นของการดำเนินการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนมีพื้นที่ศึกษาชุมชนปริกตก ในเขตเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา มีผู้ร่วมวิจัย 3 ฝ่าย คือ
 - 3.1 ผู้วิจัย
 - 3.2 ฝ่ายพัฒนา ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลปริกฝ่ายสาธารณสุขจำนวน 2 คน
 - 3.3 ตัวแทนจากชุมชน จำนวน 10 คน การรวบรวมข้อมูลได้จากการค้นคว้าข้อมูลเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผลการศึกษาพบว่า การใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน สามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการศึกษาเพื่อการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับชุมชน ตั้งแต่การศึกษา วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหา หาทางออกเพื่อแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ และประเมินผล ผลเบื้องต้นก่อให้เกิดข้อเสนอ โครงการแก้ไขปัญหามูลฝอยตามบริบทและศักยภาพของชุมชน และนำไปสู่การดำเนินโครงการในการจัดการมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรมโดยชุมชนเป็นผู้จัดทำ และภาครัฐสนับสนุน มีการบรรจุโครงการที่ยังไม่ได้ดำเนินการไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาลเพื่อจัดทำงบประมาณในการดำเนินงานต่อไป ชุมชนมีความสะอาด เรียบร้อยขึ้น ประชาชนบางส่วนเริ่มมีการคัดแยกมูลฝอย

เพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการมูลฝอย ทั้งจากการปฏิบัติจริง จากประสบการณ์และการถ่ายทอด มีผลสืบเนื่องให้ผู้ร่วมวิจัยฝ่ายชุมชนมีการพัฒนาเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมด้านการจัดการมูลฝอยอย่างเหมาะสม

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน ได้แก่ การขาดผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สถานการณ์ความขัดแย้งด้านการเมืองในชุมชน สภาพสังคมของชุมชน และข้อจำกัดของเทศบาลด้านบุคลากร งบประมาณ และเวลา สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการมูลฝอย ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินการเชิงรุกโดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยภายนอก และการประสานงานที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

วิวัฒน์ อึ้งเจริญ (2546 : 11-14) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนปริกตก เทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากผลการศึกษาพบว่า ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยชุมชนต่อผู้ร่วมกระบวนการ คือสมาชิกทีมวิจัย ชาวบ้านในชุมชนและเทศบาล ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมในชุมชน ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับชุมชนนั้น ทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการทั้งสมาชิกทีมวิจัยและชาวบ้านในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในประเภทของมูลฝอย สภาพการทิ้งมูลฝอย การใช้ประโยชน์จากมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ มีการเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับมูลฝอย เป็นสิ่งที่มีค่ามากขึ้น และมองถึงหน้าที่ในการจัดการมูลฝอยว่าชุมชนและเทศบาลควรร่วมมือกันเพื่อจัดการมูลฝอย ไม่ใช่เพียงแค่เทศบาลเท่านั้น รวมทั้งมีพฤติกรรมในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมขึ้น มีการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ และมีการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนเทศบาลนั้นมีความเข้าใจต่อสภาพและความต้องการของชุมชนยิ่งขึ้น รวมถึงเห็นความสำคัญและยอมรับในศักยภาพของชุมชน และมีการปรับการทำงานในด้านการจัดการมูลฝอยให้เหมาะสมกับชุมชนพร้อมทั้งมีการสนับสนุนแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ จากการดำเนินกิจกรรม ยังนำไปสู่การจัดตั้งและดำเนินโครงการ โดยชุมชนขึ้นเป็นโครงการแลกมูลฝอยกับไข่ไก่และโครงการจุลินทรีย์น้ำ ซึ่งโครงการแลกมูลฝอยกับไข่ไก่นั้นได้รับการตอบรับจากชุมชนมากกว่าโครงการจุลินทรีย์น้ำ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ ได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมืองท้องถิ่น และไม่มีเวลาว่างในบางครั้งของตัวแทนจากชาวบ้าน เทศบาลมีข้อจำกัดในด้านเวลาและบุคลากรและความเคยชินในการทิ้งมูลฝอยของคนในชุมชน

พงศ์พัฒน์ สนทะมิโน (2547: 22-25) ได้ศึกษาต้นแบบจำลองพลวัตระบบสำหรับการจัดการมูลฝอยชุมชนในเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบจำลองพลวัตระบบสำหรับการจัดการมูลฝอยชุมชนที่สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม ใช้ติดตามสถานการณ์ และชี้แนะการดำเนินงานของระบบการจัดการมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้ฐานข้อมูลจากเอกสารรายงานการสังเกต และสำรวจพฤติกรรมของระบบในพื้นที่จริง ในช่วงปี พ.ศ.2538-2546 และอาศัยโปรแกรม Vensim PLE Plus เวอร์ชัน 5.2 เป็นเครื่องมือ ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ระบบหลักคือ

1. ระบบประชากร
 2. ระบบการก่อกองมูลฝอย
 3. ระบบการจัดการมูลฝอย
 4. ระบบสนับสนุนการจัดการมูลฝอย
- สำหรับระบบประชากร มีตัวแปร 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มประชากรตามทะเบียนราษฎร
2. กลุ่มประชากรแฝง
3. กลุ่มนักท่องเที่ยว

ระบบการก่อกองมูลฝอย มีตัวแปร 5 กลุ่ม คือ

1. แหล่งกำเนิดประเภทบ้านเรือน
2. แหล่งกำเนิดประเภทโรงแรม
3. แหล่งกำเนิดประเภทธุรกิจร้านค้าและตลาด
4. แหล่งกำเนิดประเภทโรงพยาบาลและสถานพยาบาลต่าง ๆ และ
5. แหล่งกำเนิดประเภทสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

ระบบการจัดการมูลฝอย มีตัวแปร 4 กลุ่ม คือ

1. ระบบการเก็บรวบรวม
2. ระบบการเก็บขนและขนส่ง
3. ระบบการบำบัดและกำจัด
4. ระบบคัดแยกนำกลับไปใช้ประโยชน์

ระบบสนับสนุนการจัดการมูลฝอย มีตัวแปร 3 กลุ่ม คือ

1. นโยบายและแผนงานที่ชัดเจน
2. งบประมาณสนับสนุน
3. ความรู้และการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แบบจำลองที่ผ่านการทดสอบ สามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมของระบบหลักทั้ง 4 ระบบ และพฤติกรรมในภาพรวมของระบบการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้สอดคล้องกับ สถานการณ์จริง เช่น กรณีน้ำท่วมเทศบาลนครหาดใหญ่ เมื่อปลายปี พ.ศ.2543 ซึ่งส่งผลให้เกิด ปริมาณมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน การเก็บ การขนส่งไม่สามารถดำเนินการได้ทันและรูปแบบ การจัดการพื้นที่ฝังกลบเปลี่ยนแปลงไป

จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของตัวแปรที่สำคัญ เพื่อนำไปสร้างสถานการณ์จำลอง พบว่า พฤติกรรมการก่อมูลฝอย ประชากร และการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิดเป็นตัวแปร สำคัญที่มีผลต่อปริมาณมูลฝอยที่จะไปสู่พื้นที่ฝังกลบ นอกจากนี้ ยังพบว่า การคัดแยกจากจุดรวบรวม จากรถเก็บขน และพื้นที่ฝังกลบ รวมทั้งการปรับปรุงการจัดการพื้นที่ฝังกลบอย่างจริงจังสามารถ ลดความรุนแรงของปัญหามูลฝอยชุมชนที่ไปสู่พื้นที่ฝังกลบของเทศบาลนครหาดใหญ่ได้

จากการทดสอบสถานการณ์ต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่อาจขึ้นในอนาคต พบว่าในปี พ.ศ. 2547 ประชากรรวมในเทศบาลนครหาดใหญ่จะอยู่ในช่วง 342,777-352,059 คน แหล่งกำเนิดประเภท บ้านเรือนและธุรกิจการค้าและตลาดเป็นกลุ่มที่ก่อมูลฝอยเป็นสัดส่วนสูงสุด โดยจะอยู่ในช่วง 79,052-81,720 ตันและ 50,342 – 51,767 ตัน ตามลำดับความสามารถในการรองรับมูลฝอยจาก ปริมาณดังกล่าวรวมทั้งหมดจะเกิดปัญหาถังรองรับมูลฝอยไม่เพียงพอในสถานการณ์จำลอง 1 และ 2.2 และความสามารถในการเก็บขนและขนส่งมูลฝอยยังสามารถรองรับได้อยู่จนถึงปี พ.ศ. 2556 ในทุก ๆ สถานการณ์จำลอง หากมีการติดตามสอบถาม ช่อมแซม และทดแทนในส่วนที่ชำรุด

ในส่วนของอัตรามูลฝอยที่ไปสู่พื้นที่ฝังกลบจะอยู่ในช่วง 278.19-279.37 ตัน/วัน และ แม้จะพบว่าแนวโน้มการคัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ประโยชน์มีแนวโน้มค่อยๆเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมี ปัจจัยสนับสนุน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย การวิจัยค้นคว้า ถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผู้ชุมชนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ แต่ความสามารถในการ รองรับมูลฝอยของพื้นที่ฝังกลบ จากการจำลองสถานการณ์ พบว่า อาจอยู่ได้ในช่วงปี พ.ศ. 2550- 2552 จึงจำเป็นที่เทศบาลจำเป็นต้องหาพื้นที่ฝังกลบแห่งใหม่โดยด่วน

รัชนี จันทร์ทรงกอด (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของนักเรียน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโรงเรียนสารวิทยา” พบว่า อายุ ชั้นเรียน อาชีพของบิดามารดา การได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ของนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่พบว่า เพศ นักเรียนที่นำความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติ การได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสารและ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนที่มีประสบการณ์

ด้านสิ่งแวดล้อมจากทำกิจกรรมในชุมชน จะมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมชัย ศิริสมบัติ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลคู่ “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลให้กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลคู่เมืองน่าอยู่ โดยศึกษาจากกรรมการในชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จำนวน 18 ชุมชน ๆ ละ 9 คน รวม 162 คน ผลการศึกษาทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์กับผู้นำโครงการ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลคู่เมืองน่าอยู่

ลัดดา ภิระ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลบ้านโจด และตำบลมะขามหย่ง จำนวน 268 คนเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการปกครองมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการปกครองระดับสูงด้วย ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการปกครองมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นในระดับสูงมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง และต่ำ ส่วนปัจจัยด้าน อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาล และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการและการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทราบว่าประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองรูปแบบใด เพื่อจะได้วิเคราะห์หาสาเหตุและนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยต่อไป

ธรรมจรรย์ ตูยธำรง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา เทศบาลภายในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในกรณีของเทศบาลภายในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งครอบคลุม 3 วัตถุประสงค์หลัก ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และ

ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วม โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2545-2546 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการชุมชน จำนวน 134 คน ที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ANOVA และการหาค่าประสิทธิสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการชุมชนในพื้นที่ศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว ได้แก่ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่เชื่อถือได้ว่าจะมีผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ เวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมของชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ องค์กรเอกชนยังไม่เข้ามาสนับสนุนไม่ทั่วถึงทุกชุมชน และประชาชนในชุมชนยังขาดการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

เสนอ เถาว์ชาติ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาในกลุ่มกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ตจำนวน 114 คน ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และครูมีส่วนร่วมในระดับมาก ส่วนผู้แทนองค์กรชุมชน ศิษย์เก่า และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมโดยภาพรวม จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในระดับมาก เพศหญิงมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ช่วงอายุ 20-30 ปี และ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในระดับมาก ช่วงอายุอื่นมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ระดับการศึกษาปริญญาตรีและโท มีส่วนร่วมในระดับมาก ส่วนการศึกษาระดับอื่น ๆ ที่ต่ำกว่ามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ภราดร บุตรบุญ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานหมู่บ้าน: ศึกษากรณี กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาและการทดสอบทางสถิติโดยใช้ค่าไค-สแควร์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในหมู่บ้านและปัจจัยด้านบริหาร ได้แก่ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการปกครองระดับหมู่บ้าน ความคาดหวังในผลประโยชน์ส่วนรวม ทักษะติดต่อตัวผู้นำ และการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานหมู่บ้าน และเมื่อเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย พบว่า ตำแหน่งในหมู่บ้าน การติดต่อสื่อสาร อาชีพ อายุ ระดับการศึกษา ทักษะติดต่อตัวผู้นำ เพศ ความรู้ความเข้าใจในการปกครองระดับหมู่บ้าน และความคาดหวังในผลประโยชน์ส่วนรวม

อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อยในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาล รวม 4 ด้าน ในภาพรวมพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำหรับด้านการร่วมค้นหาปัญหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร บทบาทของข้าราชการ และนโยบายรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยที่ อายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง (อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์) ซึ่งมีภูมิลำเนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด จำนวน 316 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปด้านอายุ การศึกษา หมู่บ้าน ที่อาศัย สถานภาพสมรส อาชีพ การพูดคุยกันในครอบครัว และช่องทางการรับรู้ข่าวสารการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชวลิต เกตุมงคลสิทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีชุมชนในเขตราชบุรีบูรณะ จังหวัด กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนเขตราชบุรีบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้/ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในชุมชนเขตราชบุรีบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 163 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ ANOVA โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อการ

มีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน คือ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขณะที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน

พิสมัย บุญเลิศ (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ จำนวน 115 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลเช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ ส่วนระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจินดา เลิศศิริมงคลสุข (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตตำบลเดิมบาง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 378 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบสมมติฐานใช้ค่า t-test และค่า One-Way ANOVA โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารงานของ อบจ. ขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

วิวัฒน์ พงษ์รัตนกาญจน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาในเขตตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผล

ต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว จำนวน 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 15 คน รวมประชากรทั้งหมด 90 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและหญิงที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ อายุมากกว่า 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,000-10,000 บาท ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่ำกว่า 3 ปี ตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นกรรมการ และไม่เคยผ่านการอบรมมาก่อน และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนฯ อยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านร่วมพิจารณาเงินกู้ รองลงมาคือร่วมประชุม ร่วมดำเนินงานตามโครงการ ร่วมตรวจสอบ และน้อยที่สุดคือร่วมประเมินผล ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเป็นปัจจัยส่งผลการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่ปฏิบัติได้ การได้ฝึกอบรมการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและดำรงตำแหน่ง ไม่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิทธิรา เจริญกาญจน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอคอยสะเกิดจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 143 คน ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับต่ำ ($\mu = 1.52$, $\sigma = 0.56$) กลุ่มผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\mu = 2.13$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากลุ่มนักเรียนมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา ($\mu = 1.45$, $\sigma = 0.53$) ด้านการวางแผนดำเนินการ ($\mu = 1.14$, $\sigma = 0.35$) และด้านการติดตามประเมินผล ($\mu = 1.43$, $\sigma = 0.62$) อยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 1.97$, $\sigma = 0.58$) กลุ่มผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา ($\mu = 2.26$, $\sigma = 0.84$) และด้านการปฏิบัติการ ($\mu = 2.26$, $\sigma = 0.81$) อยู่ในระดับดี ส่วนด้านวางแผนดำเนินการ ($\mu = 2.09$, $\sigma = 0.79$) และด้านการติดตามประเมินผล ($\mu = 2.04$, $\sigma = 0.71$) อยู่ในระดับปานกลาง

ทรงยศ สาโรจน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนบางบัวในการอนุรักษ์คลองบางบัว เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเสริมในด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ลำคลอง และความตระหนักต่อการอนุรักษ์ลำคลองของประชาชนชุมชนบางบัว และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัว ได้แก่ ด้านการรับรู้ข่าวสาร ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารน้อย ด้านความรู้ในการอนุรักษ์ลำคลอง ประชาชนมีความรู้ในการอนุรักษ์ลำคลองน้อย และด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ลำคลอง ประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์ลำคลองปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว ได้แก่ ความตระหนักในการอนุรักษ์ลำคลองการรับรู้ข่าวสารและรายได้ต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และความรู้ในการอนุรักษ์ลำคลอง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี วิธีการดำเนินการวิจัยในที่นี้จะใช้การวิจัยเชิงบูรณาการ (Mixed Method) การระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยในเชิงปริมาณจะใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัยใน 2 หัวข้อหลัก คือ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ
 - 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
 - 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
2. การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 7,668 คน

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จะใช้สูตรของยามานะ (Yamane . 1973 : 1088) คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง (Sample Size)
N = ขนาดประชากร (Population)
 e^2 = ความคลาดเคลื่อน (Error) ในการสุ่ม = ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95%

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{7,668}{1 + 7,668(0.05)^2} \\ &= \frac{7,668}{1 + 19.17} \\ &= \frac{7,668}{20.17} \\ &= 380.17 \text{ หรือประมาณ } 381 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดให้มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน

ส่วนเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique) ให้ได้รายชื่อตามกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two-Stage Sampling) คือ ขั้นที่ 1 จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling) และขั้นที่ 2 การสุ่มเชิงระบบ (Systematic Random Sampling) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหน่วยเลือกตั้ง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ขั้นที่ 1 ในการสุ่มแบบสัดส่วนจะพิจารณาสัดส่วนของตัวอย่างจำแนกตามหน่วยเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งของเทศบาลเมืองขลุง จะใช้หลักการแบ่งสัดส่วนตามการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามตาราง 2

ตาราง 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เขตเลือกตั้ง	หน่วยเลือกตั้ง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เขตเลือกตั้งที่ 1	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	400	20
	หน่วยเลือกตั้งที่ 2	401	20
	หน่วยเลือกตั้งที่ 3	412	21
	หน่วยเลือกตั้งที่ 4	395	20
	หน่วยเลือกตั้งที่ 5	371	18
	หน่วยเลือกตั้งที่ 6	366	18
เขตเลือกตั้งที่ 2	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	429	21
	หน่วยเลือกตั้งที่ 2	421	21
	หน่วยเลือกตั้งที่ 3	482	24
	หน่วยเลือกตั้งที่ 4	484	24
	หน่วยเลือกตั้งที่ 5	429	21
	หน่วยเลือกตั้งที่ 6	402	20
เขตเลือกตั้งที่ 3	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	428	21
	หน่วยเลือกตั้งที่ 2	434	22
	หน่วยเลือกตั้งที่ 3	438	22

ตาราง 2 (ต่อ)

เขตเลือกตั้ง	หน่วยเลือกตั้ง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	หน่วยเลือกตั้งที่ 4	437	22
	หน่วยเลือกตั้งที่ 5	469	23
	หน่วยเลือกตั้งที่ 6	470	23
รวม		7,668	381

ขั้นที่ 2 การสุ่มเชิงระบบจะพิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง/หน่วยเลือกตั้ง โดยแบ่งออกตามช่วงเท่า (Interval) คือช่วงละ 20 คนดังนี้ ลำดับที่ 20, 40, 60,...,340, 360, 380

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี การสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหาความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างองค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) และเลือกตอบ (Check-List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับ อิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) และเลือกตอบ (Check-List) เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ทั้งหมด 4 ระดับ 26 ข้อ ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 6 ข้อ
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 6 ข้อ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 9 ข้อ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) และเลือกตอบ (Check-List) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ทั้งหมด 4 ระดับ 26 ข้อ ประกอบด้วย

1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย 5 ข้อ
2. อิทธิพลของผู้นำต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย 3 ข้อ
3. วัตถุประสงค์ของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย 5 ข้อ
4. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย 6 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด (Open-Ended) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง การทดสอบเครื่องมือจะใช้การทดสอบความตรง (Validity) หลังจากให้อาจารย์ที่ปรึกษา (ดร.นักรบ เกียรติอ่ำ) ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว ดังนี้

1. การทดสอบความตรงจะใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยและหัวข้อวิจัย จำนวน 3 คน (รายนามดังภาคผนวก ก) โดยการทดสอบเครื่องมือที่จะใช้การทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ให้ทั้ง 3 ท่านตรวจสอบ เมื่อรับเครื่องมือกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อแก้ไขทั้งหมดมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
2. การทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองไปเก็บแบบสัมภาษณ์ จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ซึ่งค่าทางสถิติมีค่า 0 - 1.0 ค่าที่ใช้ได้ต้องเกิน 0.7 โดยค่าทางสถิติที่ได้จากการไปทดลองเก็บแบบสัมภาษณ์ จำนวน 30 ชุด มีค่า 0.814

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลและตัวแปรกำหนด (ตัวแปรต้น) จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางความเรียง

2. การวิเคราะห์ตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปของ \bar{x} และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติ (Likert Scale) โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนความต้องการ	ระดับคะแนน
ระดับเห็นด้วย/เป็นประจำทุกครั้ง	5
ระดับค่อนข้างเห็นด้วย/บ่อย ๆ ครั้ง	4
ระดับไม่แน่ใจ/ปานกลาง	3
ระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย/นาน ๆ ครั้ง	2
ระดับไม่เห็นด้วย/ไม่เคย	1

ในการตีความช่วงค่าเฉลี่ยจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีส่วนร่วมมาก

คะแนนระหว่าง 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก

คะแนนระหว่าง 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนระหว่าง 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.50 แสดงว่า มีส่วนร่วมน้อย

3. การทดสอบสมมุติฐาน จะใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) คือค่า t-test และ ANOVA (F-test) โดยตั้งระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนี้

3.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 จะใช้ค่า t-test

3.2 สมมุติฐานข้อที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 จะใช้ค่า F-test ในกรณีที่ยอมรับสมมุติฐานอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้ค่าเชฟเฟ (Scheffe)

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพจะใช้การวิจัยเชิงพรรณนาความ โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interview) เสริมผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่ได้จากตารางในบทที่ 4

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
P	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจง
MS	แทน	Mean Squares
SS	แทน	ค่า Sum of Squares
Df	แทน	ค่า Degree of Freedom
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ศึกษาเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ศึกษาเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง (ออนไลน์. ม.ป.ป.) อำเภอขลุง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี คำว่า "ขลุง" หมายถึงพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เดิมชาวขลุงมีอาชีพทำนาและประมง ปัจจุบันมีการปลูกผลไม้เป็นอย่างดีเป็นลำดับ ตามตำนานเล่ากันว่าชาวพื้นเมืองมีเชื้อสายจาก "ชอง" มีภาษาพูดเป็นภาษาชองซึ่งแตกต่างจากภาษาเขมรและไทย ซึ่งก็อาจสันนิษฐานได้ว่า ขลุงเคยมีคนพื้นเมืองอาศัยอยู่ คือ ชอง นั่นเอง การปกครองในสมัยนั้นเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ก่อนปี 2416 (ร.ศ. 92) ครอบครัวยุโรปอพยพมาจากจันทบุรีรายแรกคือ นายเหงียน ภรรยาชื่อนางเกียง ใช้นามสกุลห่อเหวียน ครอบครัวยุโรปที่สองคือ นายเต้า เป็นคนจีนภรรยาชื่อนางผุด เป็นญวน ในช่วงปี พ.ศ. 2436 (ร.ศ. 112) ไทยเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส ซึ่งทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศสซึ่งได้ตกลงทำสัญญาว่าฝรั่งเศสยึดจันทบุรีไว้เป็นประกันนานถึง 11 ปีเศษ ในปี พ.ศ. 2440 (ร.ศ. 116) ได้มีการใช้พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ คือจัดตั้งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านขึ้น ที่ทำงานของรัฐบาลในอำเภอเรียกว่า "ที่ว่าการอำเภอ" ซึ่งมีผลทำให้ ขลุง จัดตั้งขึ้นเป็นอำเภอขลุง ในปีถัดมา คือปี พ.ศ. 2441 (ร.ศ. 117) ซึ่งในช่วงแรกได้เข้าบ้านของราษฎรใช้เป็นที่ว่าการอำเภอชั่วคราว โดยเช่าบ้านของนายเขียว บางอย่าง (ปัจจุบันคือบ้านเลขที่ 75 ถนนจิววงศ์รังสฤษฎ์) และทางการได้ส่งหลวงศรีรองเมือง (ม่วง) มาดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรกของขลุง ในปี พ.ศ. 2442 (ร.ศ. 118) – พ.ศ. 2444 (ร.ศ. 120)

นายอำเภอคนที่สอง หลวงทองพลมหาดไทย (สุข) ดำรงตำแหน่ง เมื่อ พ.ศ. 2444 (ร.ศ. 120) - พ.ศ. 2446 (ร.ศ. 122) นายอำเภอคนที่สาม หลวงประสิทธิ์ พลรัักษ์ (ฮอด สาณเสน) ดำรงตำแหน่ง เมื่อ พ.ศ. 2447 (ร.ศ. 123) - พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 126) ฝรั่งเศสคืนเมืองจันทบุรีคืนไทย ในปี พ.ศ. 2449 (ร.ศ. 125) อำเภอขลุงได้ยกระดับจากอำเภอ และได้ร่วมกับอำเภอทุ่งใหญ่ (ปัจจุบันเป็นอำเภอเขาสมิง เป็นเมืองขลุง) ประจวบเหมาะกันในปี พ.ศ. 2448 (ร.ศ. 124) ฟ้าผ่าลงเสาธงและตัวอาคารทำให้เกิดความเสียหาย ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปอยู่ทุ่งเวฟที่เป็นสถานที่ของทหาร (ทุ่งเวฟปัจจุบันเป็นเทศบาลเมืองขลุงและตรอกนาวาวิถี เป็นที่คุ้มขังนักโทษ) ทหารถูกย้ายกองกลับไปตั้งอยู่ที่มณฑลจันทบุรี ในปีที่ฝรั่งเศสคืนจันทบุรี และในขณะที่ยกระดับอำเภอขลุงเป็นเมืองขลุง หลวงเสนาราชภักดีเป็นผู้ว่าราชการเมืองขลุง ได้ทำงานร่วมกับอำเภอขลุงโดยแบ่งอาคารกันฝ่ายละส่วนกับหลวงประสิทธิ์ พลรัักษ์ ในปีถัดมาขลุงถูกยุบเป็นอำเภอตามเดิม และในปี พ.ศ. 2450 ทางราชการเห็นว่าที่ทำการอำเภอขลุงห่างไกลชุมชน ไม่สะดวกที่ราษฎรจะไปติดต่อจึงตกลงซื้อบ้านของหลวงเสนาราชภักดี ตั้งอยู่หน้าวัดวันยาวบน และเป็นที่ชุมชน เพื่อใช้เป็นที่ทำการอำเภอ

นายอำเภอคนที่สี่ พระพิศลศรีขจรคุณ (มิ่ง ปริชญานนท์) ดำรงตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) ถึง พ.ศ. 2452 (ร.ศ. 128) ได้ทำการรื้อถอนที่ว่าการอำเภอ และสร้างขึ้นใหม่ในที่เดิมเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวซึ่งใช้ปฏิบัติงานเรื่อยมา การดำเนินการปกครอง และการดำเนินชีวิตของประชาชนยังมีวิถีปกติ นายอำเภอคนที่สิบสี่ นายธำรง ถึงสุข ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2499-2508 ในปี 2505 ได้ขออนุมัติงบประมาณจากทางราชการได้เงิน 150,000 บาท ราษฎรร่วมสมทบอีก 250,000 บาท ได้ก่อสร้างเป็นอาคารตึก 2 ชั้น สร้างเสร็จและทำพิธีเปิดเมื่อ 12 มกราคม พ.ศ. 2506 ใช้เป็นที่ทำการจนถึงปัจจุบัน

เทศบาลเมืองขลุง เดิมเป็นหน่วยการปกครองในส่วนภูมิภาคชื่อว่า “ตำบลขลุง” อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ต่อมาได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลขลุงเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2488 และได้ดำเนินการบริหารงานมาตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 มีเนื้อที่ 2.6 ตารางกิโลเมตร ขณะนั้นไม่มีสำนักงานเป็นของตนเองต้องเช่าห้องแถวเอกชนเป็นสำนักงานต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ได้ก่อสร้างสำนักงานเทศบาลเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวในบริเวณที่ดินที่เรียกว่า “ทุ่งเวฬุ” ถนนเทศบาลสาย 4 ปี พ.ศ. 2516 ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล โดยได้ขยายเขตเทศบาลออกไปอีก 0.58 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่เขตเทศบาลทั้งสิ้น 3.18 ตารางกิโลเมตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 เห็นว่าอาคารสำนักงานเทศบาลตำบลขลุงหลังเดิมมีสภาพชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถที่จะใช้เป็นที่ทำงานได้ จึงได้ขออนุมัติรื้อถอนสำนักงานเทศบาลหลังเก่าและดำเนินการก่อสร้างสำนักงานหลังใหม่ขึ้นเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น พร้อมรั้วรอบบริเวณ และต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้ต่อเติมอาคารเพิ่มอีก 1 ชั้น เป็นอาคารในปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะจากเทศบาลตำบลขลุงขึ้นเป็นเทศบาลเมืองขลุง เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2538 (สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง. ออนไลน์. ม.ป.ป.)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (n = 381)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	156	40.90
หญิง	225	59.10
รวม	381	100.00

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.10 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.90

ตาราง 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (n = 381)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 33 ปี	75	19.70
34 - 48 ปี	131	34.40
49 - 64 ปี	127	33.30
65 ปีขึ้นไป	48	12.60
รวม	381	100.00

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่จะมีช่วงอายุ 34 - 48 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.40 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 49 - 64 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.30 โดยทั้ง 2 ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 77.70

ตาราง 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา (n = 381)

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	11	2.90
ประถมศึกษา	170	44.60
มัธยมศึกษา/ ปวช.	114	29.90
ปวส./ อนุปริญญา	25	6.60
ปริญญาตรี	59	15.50
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.50
รวม	381	100.00

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่จะมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.90 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.50

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ (n = 381)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	36	9.40
รับจ้างทั่วไป	95	24.90
ค้าขาย	70	18.40
รับราชการ/ลูกจ้างราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	10.20
พนักงานเอกชน	12	3.10
ธุรกิจส่วนตัว	48	12.60
อื่นๆ	81	21.30
รวม	381	100.00

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 24.90 รองลงมาคือ อาชีพอื่น ๆ เช่น แม่บ้าน ว่างานและนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.30 และผู้ประกอบการค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 18.4

ตาราง 7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (n = 381)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
0 – 5,000 บาท	179	47.00
5,001 – 10,000 บาท	135	35.40
10,001 – 20,000 บาท	45	11.80
20,001 – 30,000 บาท	8	2.10
30,001 บาทขึ้นไป	14	3.70
รวม	381	100.00

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมารายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.40 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.80

ตาราง 8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาอยู่อาศัย (n = 381)

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
0 – 10 ปี	65	17.10
11 – 20 ปี	69	18.10
21 – 30 ปี	57	15.00
31 – 40 ปี	47	12.30
41 ปีขึ้นไป	143	37.50
รวม	381	100.00

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขลุงเป็นเวลามากกว่า 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.10 และระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 0-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.10

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง (n = 381)

ด้าน	\bar{X}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	2.42	1.29	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.34	1.27	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.34	1.32	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.88	1.31	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
รวม	2.75	1.30	มีส่วนร่วมปานกลาง	

จากตาราง 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 2.75$) ในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็นกิจกรรม 2 กลุ่ม คือ การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมในการดำเนินการ และร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ได้แก่ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.34$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการติดตามประเมินผลมากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงในอดีต ได้รับความสำเร็จจากการนำของผู้นำที่มีลักษณะโดดเด่นในการตัดสินใจมาเป็นเวลานาน ในที่นี้หมายถึง นายประพาส พุทธเกษตร ที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองขลุง เป็นเวลานานกว่า 37 ปี ภายใต้สถานการณ์ที่มีภาวะผู้นำเช่นนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านในเทศบาลเมืองขลุง มีภาวะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมในการดำเนินการจนสามารถจัดการกับขยะมูลฝอยในเทศบาลได้

นอกจากนี้ เหตุปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนค่อนข้างน้อย อาจเกิดจากกระบวนการบริหารจัดการขยะของเทศบาลขลุง ที่มีลักษณะการทำงานจากบนลงล่าง (Top-Down Process) อันเป็นผลผลิตของโครงสร้างการทำงานในระบบราชการไทยทั่วไป ซึ่งเทศบาลเมืองขลุงก็ถือเป็นโครงสร้างระบบราชการส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ภายใต้กระบวนการทำงานดังกล่าว จึงไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในระดับล่าง (ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานของผู้วิจัย)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการแสดงความคิดเห็น (n = 381)

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การประชุมปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน	2.47	1.31	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1

ตาราง 10 (ต่อ)

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
2. การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน	2.33	1.24	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
3. การเสนอมাত্রการในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน	2.46	1.34	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
รวม	2.42	1.30	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยต่อการแสดงความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ($\bar{x} = 2.42$) ทั้งในระดับภาพรวมและรายประเด็น ทั้ง 3 ประเด็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรมีการเข้าร่วมประชุมปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชนค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.47$) รองลงมา คือ การเสนอมাত্রการในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการเสนอปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและมาตรการทางออกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย นั้น มีปัจจัยมาจากการมีผู้นำที่โดดเด่นในอดีต และ โครงสร้างการทำงานแบบบนลงล่างของระบบราชการ (Top-Down Process) ในประเด็นดังกล่าว คือ กลไกประชาคมที่มีบทบาทในการรองรับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะประชาชนมักจะใช้กลไกในการเข้าหาผู้นำทางการเมืองหรือข้าราชการของเทศบาลเมืองขลุง โดยตรงมากกว่าจะไปเข้าร่วมประชาคม ดังนั้นเราจึงพบว่า การทำประชาคมมักจะมีประชาชนมาเข้าร่วมค่อนข้างน้อยเป็นส่วนใหญ่ โดยในบ้างชุมชนพบว่า มีประชาชนเข้าร่วมเพียง 20 ถึง 100 คน ต่อการจัดประชาคมในแต่ละครั้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2 ถึงร้อยละ 10 ของประชาชนทั้งหมดในชุมชนนั้น

“ประกาศเชิญชวนให้มาทำประชาคมในแต่ละไม่ว่าจะเป็นที่ไหนเวลาใดก็ตามคนเดียว เพราะชาวบ้านเขาโทรบอกนายกได้ตลอดเวลา เทศบาลก็มาทำให้แล้ว” (วรรณ บุญสอน. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการตัดสินใจ (n = 381)

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การกำหนดนโยบายหรือทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน	2.39	1.29	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
2. การประชุมวางแผนจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน	2.37	1.31	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
3. การกำหนดโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน	2.35	1.25	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
4. การกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน	2.31	1.26	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
5. การจัดทำระเบียบ ข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน	2.30	1.26	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	5
รวม	2.34	1.27	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตาราง 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยต่อการตัดสินใจในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{X} = 2.34$) ทั้งในระดับภาพรวมและรายประเด็นทั้ง 5 ประเด็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.37$) และการมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.30$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการตัดสินใจกำหนดทิศทาง การวางแผน การกำหนดโครงการ การจัดกิจกรรม และการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง นั้น มีปัจจัยมาจากการมีผู้นำที่โดดเด่นในอดีต และ โครงสร้างการทำงานแบบบนลงล่างของระบบราชการ (Top-Down Process) ประกอบกับความสม่ำเสมอของพนักงานรักษาความสะอาดที่ปฏิบัติงานเป็นประจำทุกวัน ในประเด็นดังกล่าว คือ ประชาชนจะพบเห็นการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความสะอาดทำหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในด้านการเก็บขนขยะและการเก็บกวาดขยะบนถนนและทางเท้า

สาขาระยะต่าง ๆ จึงไม่ค่อยพบปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง

“ที่บ้านเรามีคนกวาดถนนมาทำงานทุกวัน เห็นตรงไหนรถตรงไหนสกปรกคนกวาดถนนเขาจัดการเสร็จ ถ้าเขาไม่เห็นบอกเขาเดี๋ยวก็มาทำ เพราะเขากลัวเราฟ้องหัวหน้าหรือนายก เขาก็จะถูกว่าแล้วก็ต้องมาทำให้เราเหมือนเดิม” (สุทิน กิตติวัฒน์. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการดำเนินการ (n = 381)

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.11	1.40	มีส่วนร่วมปานกลาง	10
2. การคัดแยกขยะที่สามารถนำไปแปรรูปใหม่เพื่อนำไปขายให้แก่ร้านรับซื้อของเก่าหรือให้ผู้อื่น	3.17	1.40	มีส่วนร่วมปานกลาง	7
3. การจ่ายค่าเก็บขนขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล ตรงตามเวลาทุกเดือน	4.11	1.34	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	2
4. การนำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในบ้านเรือนมาคัดแปลงเป็นของใช้ในบ้านเรือนหรือจำหน่ายได้	3.12	1.37	มีส่วนร่วมปานกลาง	9
5. เก็บขยะที่ตกหล่นหรือปลิวในชุมชนใส่ถังขยะที่เทศบาลตั้งไว้ในชุมชน	3.37	1.28	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
6. การร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดแม่น้ำคูคลอง ที่ชุมชน หรือเทศบาลจัดขึ้น	2.96	1.35	มีส่วนร่วมปานกลาง	11
7. การร่วมกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ที่ชุมชน/เทศบาลจัดขึ้น เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม หรือ 12 สิงหาคม	3.11	1.40	มีส่วนร่วมปานกลาง	10
8. การซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดนำกลับมาใช้อีก	3.16	1.31	มีส่วนร่วมปานกลาง	8

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
9. การนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่ เช่น ใช้กระป๋องบรรจุกาแฟเอามาใส่ตะปูลู เติม ด้าย เป็นต้น	3.23	1.31	มีส่วนร่วมปานกลาง	5
10. การร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดถนน สาธารณะที่ทางชุมชน หรือเทศบาลจัดขึ้น	3.18	1.37	มีส่วนร่วมปานกลาง	6
11. การนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในถังขยะ ของเทศบาล	4.23	1.25	มีส่วนร่วม ค่อนข้างมาก	1
12. ท่านจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ถังขยะมาใช้ ในครัวเรือน	4.07	1.31	มีส่วนร่วม ค่อนข้างมาก	3
รวม	3.40	1.19	มีส่วนร่วมปานกลาง	

จากตาราง 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงในภาพรวม มีส่วนร่วมปานกลางในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 3.40$) แต่เมื่อพิจารณาผลการดำเนินการแยกเป็นรายกิจกรรมจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การมีส่วนร่วมปานกลาง ได้แก่ การร่วมในการประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ร่วมในการคัดแยกขยะที่สามารถนำไปแปรรูปใหม่ ร่วมในการคัดแปลงวัสดุเหลือใช้ที่เป็นของใช้ ร่วมเก็บขยะตกหล่นใส่ถังขยะ ร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดแม่น้ำ คูคลองในวันสำคัญต่าง ๆ การซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดนำกลับมาใช้ใหม่ การนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างมากในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การจ่ายค่าเก็บขนขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในถังขยะ และร่วมจัดหาวัสดุ อุปกรณ์มาใช้ในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในถังขยะของเทศบาล ค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 4.23$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าเก็บขนขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล ตรงตามเวลาทุกเดือน ค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 4.11$) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมรักษาความสะอาดแม่น้ำ คูคลอง ที่ชุมชน หรือเทศบาลจัดขึ้น ปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมปานกลางในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย อาจมีสาเหตุมาจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในลักษณะที่เป็นการจัดการขยะมูลฝอยที่จะมีผลต่อตนเองและไม่ยุ่งยากมากนัก มากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมที่ดำเนินการแล้วมีผลต่อส่วนร่วมเป็นหลัก อาจมีสาเหตุมาจากการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง นับจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาลที่ต้องปฏิบัติงานรักษาความสะอาดในที่สาธารณะต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ซึ่งพนักงานเทศบาลสามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีจนเป็นผลให้เทศบาลเมืองขลุงได้รับรางวัลด้านการรักษาความสะอาดในระดับประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเพียงแต่ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือบริเวณข้างเคียงเพื่อส่งต่อให้พนักงานเทศบาลนำไปดำเนินการต่อไปในภาพรวมของการจัดการขยะมูลฝอย

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล (n = 381)

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอยโดยสังเกตจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ	3.25	1.34	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
2. การติดตามผลการดำเนินงานโครงการรักษาความสะอาดคูคลอง ในเขตเทศบาล	3.04	1.34	มีส่วนร่วมปานกลาง	3
3. การติดตามผลการดำเนินงานรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าตามโครงการหน้าบ้านนำมอง	3.29	1.34	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
4. การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการรักษาความสะอาดและจัดระเบียบในที่สาธารณะต่าง ๆ	2.92	1.29	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
5. การติดตามผลการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นปุ๋ยเปลือกทุเรียน	2.46	1.31	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	5
6. การติดตามผลการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นกระดาษเปลือกทุเรียน	2.33	1.31	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
รวม	2.88	1.32	มีส่วนร่วมปานกลาง	

จากตาราง 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงในภาพรวมมีส่วนร่วมปานกลางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 2.88$) แต่เมื่อพิจารณาผลการติดตามประเมินผลแยกเป็นรายกิจกรรมจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การติดตามประเมินผลปานกลาง ได้แก่ การสังเกตจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ การประเมินผลโครงการรักษาความสะอาดคูคลองในเขตเทศบาล ติดตามผลการรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าตามโครงการหน้าบ้านนำมอง และผลการดำเนินการตามโครงการรักษาความสะอาดและจัดระเบียบในที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการติดตามประเมินผลค่อนข้างน้อย ได้แก่ การดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นปุ๋ยเปลือกทุเรียน และการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นกระดาษเปลือกทุเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าตามโครงการหน้าบ้านนำมอง ปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอยโดยสังเกต จากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$) และการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นกระดาษเปลือกทุเรียน ค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.33$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงมีส่วนร่วมปานกลางในการติดตามและประเมินผล อาจมีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มีผู้มีส่วนร่วมเป็นกลุ่มเฉพาะหรือบ้าง โครงการอาจมีผลกระทบต่อประชาชนในบางกลุ่มที่ต่อต้านการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะว่าโครงการหรือกิจกรรมบางอย่างก่อให้เกิดความยุ่งยากหรือเกิดการจัดระเบียบของสถานที่ที่ส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมส่วนบุคคลบางอย่างโดยตรง เช่น โครงการหน้าบ้านนำมอง หรือโครงการรักษาความสะอาดคูคลองในเขตเทศบาล ซึ่งในชีวิตประจำวันจะมีประชาชนบางกลุ่มหรือบางคนรักอิสระ รักความสบายไม่สนใจระเบียบวินัยมากนัก

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ($n = 381$)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย	3.97	1.14	มีผลค่อนข้างมาก	1
2. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย	3.36	1.38	มีผลปานกลาง	4

ตาราง 14 (ต่อ)

ปัจจัย	\bar{X}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
3. อุดมการณ์ของชุมชน	3.95	1.37	มีผลค่อนข้างมาก	2
4. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน	3.81	1.16	มีผลค่อนข้างมาก	3
รวม	3.77	1.26	มีผลค่อนข้างมาก	

จากตาราง 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงในภาพรวมมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{X} = 3.77$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยแยกจากกันก็จะสามารถแบ่งปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมาก ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย อุดมการณ์ของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ส่วนอีกปัจจัยหนึ่ง คือ อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมจากประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมจากอุดมการณ์ของชุมชน มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.95$) และการมีส่วนร่วมจากอิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก จากประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย อาจเป็นเพราะในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เทศบาลเมืองขลุงได้รับรางวัลด้านการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองจนได้รับถ้วยรางวัลพระราชทาน ภปร. พ.ศ.2535 รางวัลด้านการจัดการตลาดสดน่าซื้อ รางวัลตลาดต้นแบบตลาดดีมีมาตรฐานจากกรมอนามัย และรางวัลด้านการจัดการขยะมูลฝอย 6 สมรรถนะ จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้เทศบาลเมืองขลุงกลายเป็นสถานที่ศึกษาดูงานด้านการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การจัดการตลาด และการกำจัดขยะมูลฝอย จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นจำนวนมากในทุก ๆ ปีอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จึงมีผลให้เกิดการกระจายรายได้ถึงสู่ประชาชนในเขตเทศบาลทางอ้อม และเกิดการสร้างงานสร้างอาชีพในการผลิตของฝากจากเมืองขลุงของกลุ่มนายทุน โดยจ้างแรงงานในพื้นที่เป็นผู้ผลิตหรือแปรรูปสินค้าทางการเกษตร แต่ในทางกลับกันกับพบว่า อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอยมีบทบาทในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมืองที่ลดความเป็นสังคมชนบทที่แทรกอยู่ในความเป็นชุมชนเมืองในอดีต ทำให้อิทธิพลของผู้นำไม่ส่งผลชัดเจนในปัจจุบัน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จากประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย (n = 381)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. การเข้าร่วมกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยทำให้ได้รับโอกาสในการบริการที่ดี	3.74	1.20	มีผลค่อนข้างมาก	5
2. การเข้าร่วมกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน	3.84	1.11	มีผลค่อนข้างมาก	4
3. การร่วมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านดีขึ้น	4.22	1.07	มีผลค่อนข้างมาก	2
4. การทำกิจกรรมรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน ทำให้ท่านมีสุขภาพที่ดีขึ้น	4.22	1.12	มีผลค่อนข้างมาก	2
5. มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง	3.89	1.13	มีผลค่อนข้างมาก	3
6. มีรายจ่ายลดลงจากการเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง	3.68	1.24	มีผลค่อนข้างมาก	6
7. การดูแลรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าหน้าบ้านท่านทำให้ทัศนียภาพชุมชนดีขึ้น	4.24	1.12	มีผลค่อนข้างมาก	1
รวม	3.77	1.14	มีผลค่อนข้างมาก	

จากตาราง 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง เห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย ในภาพรวมเป็นปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 3.77$) ทั้งในระดับภาพรวมและรายประเด็น ทั้ง 7 ประเด็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรมีส่วนร่วมจากการดูแลรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าหน้าบ้านท่านทำให้ทัศนียภาพชุมชนดีขึ้น มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 4.24$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรมรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน ทำให้ท่านมีสุขภาพที่ดีขึ้นและการร่วมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ส่งผลให้สภาพแวดล้อม

ในชุมชนของท่านดีขึ้น มีผลค่อนข้างมาก ทั้ง 2 ปีวิจัย ($\bar{x} = 4.22$) และการมีส่วนร่วมเพราะการมีรายจ่ายลดลงจากการเข้าร่วมกิจกรรมลดขยะและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.68$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า การที่ปีวิจัยต่าง ๆ ของประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างประชาชนมีผลค่อนข้างมากต่อการได้รับโอกาสในการบริการที่ดี ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ได้รับผลจากการมีสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ดีขึ้น ได้รับผลจากการทำกิจกรรมรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวันทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ได้รับผลจากการมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้รับผลจากการมีรายจ่ายลดลงในการเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และทิวทัศน์ชุมชนมีสภาพดีขึ้นนั้น เป็นปัจจัยที่ได้รับผลมาจากการมีผู้นำที่โดดเด่นในอดีตที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ประกอบกับโครงสร้างการทำงานแบบบนลงล่างของระบบราชการ (Top-Down Process) ในประเด็นดังกล่าว คือ การกำหนดทิศทางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ภายใต้การบริหารงานของระบบราชการจึงเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดและมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในเขตเทศบาลเมืองขลุงโดยไม่รู้ตัว

“ก็นายก पासแก่เก็บขยะให้คนขลุงดูทั้งในสำนักงานและหน้าตลาดสด ตั้งแต่แก่เป็นนายกใหม่ ๆ ทำให้คนขลุงไม่กล้าทิ้งขยะบนถนน หรือแม้แต่ไปเที่ยวที่อื่นคนขลุงยังมองหาดังขยะก่อนทิ้งขยะเลย” (สุทธิ สาสะเน. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จากอิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย ($n = 381$)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. ท่านเข้าร่วมการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเกรงใจผู้นำ	2.85	1.43	มีผลปานกลาง	4
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะปฏิบัติตามแบบอย่างของนายกเทศมนตรี	3.42	1.43	มีผลปานกลาง	3
3. ท่านเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา	3.60	1.34	มีผลค่อนข้างมาก	1

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา	3.59	1.32	มีผลค่อนข้างมาก	2
รวม	3.37	1.38	มีผลปานกลาง	

จากตาราง 16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง เห็นว่า อิทธิพลของผู้นำในภาพรวม เป็นปัจจัยที่มีผลปานกลางต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 3.37$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยแยกจากกันก็จะสามารถแบ่งปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับการมีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมาก ได้แก่ การเข้าร่วม โครงการต่าง ๆ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลปานกลาง คือ ร่วมการจัดการขยะมูลฝอยเพราะเกรงใจผู้นำและเพราะปฏิบัติตามแบบอย่างของนายกเทศมนตรีในการจัดการขยะมูลฝอย

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชากรในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมจากการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.60$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.59$) และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพราะเกรงใจผู้นำ มีผลปานกลาง ($\bar{x} = 2.85$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์พบว่า การที่ปัจจัยต่าง ๆ จากอิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างประชาชน มีผลปานกลางในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย อาจมีสาเหตุมาจากการความเชื่อมั่นในผลงานของอดีตนายกเทศมนตรีประพาส พุทธเกษตร ที่สร้างชื่อเสียงในด้านการรักษาความสะอาดให้เทศบาลเมืองขลุง ได้รับรางวัลโล่พระราชทานในการรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการในด้านการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ส่วนราชการอื่น ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเกรงใจผู้นำมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นเพราะบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอดีตจะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลกำกับคำสั่งการจากหน่วยงานระดับสูง ในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลที่ต้อง

ตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลมากที่สุดเป็นหลักในการปฏิบัติราชการ ต่างจากผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบันที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อส่วนร่วมที่มาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มากกว่าที่จะเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สั่งการจากหน่วยระดับที่สูงกว่าเป็นหลักในการปฏิบัติราชการ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จากอุดมการณ์ของชุมชน (n = 381)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน	3.57	1.30	มีผลค่อนข้างมาก	4
2. ท่านมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองเพราะถือเป็นท้องถิ่นบ้านเกิดของตน	4.13	1.18	มีผลค่อนข้างมาก	2
3. ท่านมีส่วนร่วมในการไม่ทิ้งขยะลงคูคลอง เพราะคนในชุมชนปฏิบัติกันมาแต่อดีต	3.93	1.28	มีผลค่อนข้างมาก	3
4. ความสามัคคีของคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดถนนและที่สาธารณะในชุมชน	4.16	1.15	มีผลค่อนข้างมาก	1
รวม	3.95	1.23	มีผลค่อนข้างมาก	

จากตาราง 17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง เห็นว่าอุดมการณ์ของชุมชนในภาพรวม เป็นปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ($\bar{x} = 3.95$) ทั้งในระดับภาพรวมและรายประเด็น ทั้ง 4 ประเด็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชากรในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมจากความสามัคคีของคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดถนนและที่สาธารณะในชุมชน มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 4.16$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองเพราะถือเป็นท้องถิ่นบ้านเกิดของตน มีผลค่อนข้างมาก

($\bar{x} = 4.13$) และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.57$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์พบว่าอุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยตามปัจจัยที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน เป็นท้องถิ่นบ้านเกิดของคนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ทิ้งขยะลงคลอง และคนในชุมชนมีความสามัคคีในการรักษาความสะอาด มีผลค่อนข้างมาก ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ความสำเร็จดังกล่าวอาจมาจากความเป็นชุมชนเมือง มีการบริหารงานในรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมานานกว่า 60 ปี มีผู้นำที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเป็นระยะเวลานาน คือนายประพาส พุทธเกษตร ที่มีนโยบายโดดเด่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมในภาพรวมทุก ๆ ด้าน ทั้งการจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดสภาพแวดล้อมหรือภูมิทัศน์ แต่ที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจน คือ การจัดการขยะมูลฝอยที่มีนโยบายปลูกฝังสำนึกต่อส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองให้กับเด็กนักเรียนและประชาชนทั่วไป ด้วยวิธีการปฏิบัติให้เห็น และเชิญชวนเด็กนักเรียนให้ร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง และที่สาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งของความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงทิ้งขยะให้ลงถังขยะ โดยดำเนินการอยู่เป็นประจำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2530 ส่งผลให้คนในเขตเทศบาลเมืองขลุงและบริเวณใกล้เคียงในสมัยนั้นไม่กล้าทิ้งขยะบนถนนในเขตเทศบาล จนกลายเป็นนิสัยในการดำเนินชีวิตของคนขลุงในสมัยนั้นโดยปริยาย

“พ่อชอบพูดว่าคนขลุงต้องรักสะอาดให้คนทั้งชาติได้รู้จัก และอยากดู” (บพิตร พุทธเกษตร. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จากความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ($n = 381$)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
1. เครือข่ายชุมชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย	3.89	1.14	มีผลค่อนข้างมาก	1
2. เครือข่ายชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายชุมชนเป็นประจำ	3.71	1.15	มีผลค่อนข้างมาก	5
3. เครือข่ายชุมชนมีกิจกรรมในการรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่อง	3.81	1.17	มีผลค่อนข้างมาก	3

ตาราง 18 (ต่อ)

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	การตีความ	ลำดับที่
4. ปัญหาการจัดการขยะขนาดเล็กต่าง ๆ สามารถแก้ไขได้โดยเครือข่ายชุมชน	3.87	1.19	มีผลค่อนข้างมาก	2
5. การนำเสนอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการขยะเกิดจากการผลักดันของเครือข่ายชุมชน	3.79	1.16	มีผลค่อนข้างมาก	4
รวม	3.81	1.16	มีผลค่อนข้างมาก	

จากตาราง 18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง เห็นว่า ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในภาพรวม เป็นปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง ($\bar{x} = 3.81$) ทั้งในระดับภาพรวมและรายประเด็น ทั้ง 5 ประเด็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชากรในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมจากเครือข่ายชุมชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.89$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมจากปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขนาดเล็กต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขได้โดยเครือข่ายชุมชน มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.87$) และการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายชุมชนเป็นประจำ มีผลค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.71$)

จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาวิเคราะห์ พบว่าความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการกำหนดนโยบาย การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายชุมชนเป็นประจำ การจัดกิจกรรมในการรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะขนาดเล็ก และการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยที่มาจากการผลักดันของเครือข่ายชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อาจมีสาเหตุมาจากการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุงนั้น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนและเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองขลุง เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากว่าการจัดประชุมประชาคมในเขตเทศบาล โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้จัดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 19 ผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน

สมมติฐานการวิจัย	Value	Prob.	ผลการทดสอบ
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ	t – value = -1.621	0.106	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ	F– value = 2.630	0.050*	ยอมรับสมมติฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้	F– value = 1.358	0.248	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา	F– value = 5.930	0.000*	ยอมรับสมมติฐาน
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	F– value = 4.458	0.001*	ยอมรับสมมติฐาน

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 19 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานเมื่อจำแนกตามตัวแปรพื้นฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. สมมติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ ไม่ยอมรับสมมติฐาน

2. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ 0.5

3. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้ ไม่ยอมรับสมมุติฐาน

4. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05

5. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05

ตาราง 20 ผลการทดสอบสมมุติฐานของตัวแปรกำหนด

สมมุติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	Prob.	ผลการทดสอบ
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	0.42	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	0.00*	ยอมรับสมมุติฐาน
2. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	0.47	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	0.00*	ยอมรับสมมุติฐาน
3. อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	0.35	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	0.00*	ยอมรับสมมุติฐาน

ตาราง 20 (ต่อ)

สมมุติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	Prob.	ผลการทดสอบ
4. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	0.42	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	0.00*	ยอมรับสมมุติฐาน

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากการทดสอบสมมุติฐานของตัวแปรกำหนดอันได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับ อิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ชุมชน และความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน โดยการใช้ค่าสหสัมพันธ์ Pearson จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ
0.01-0.25	มีความสัมพันธ์ต่ำ
0.26-0.50	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.51-0.75	มีความสัมพันธ์สูง
0.76-1.00	มีความสัมพันธ์สูงมาก

หลังจากวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แล้วในกรณีที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงและยอมรับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 แล้ว จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุโดยใช้ฐานทางแนวคิดทฤษฎีต่อไป

จากตาราง 20 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน ได้ดังนี้

- สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05
- สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05

3. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05

4. สมมุติฐานการวิจัยที่ว่า ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ยอมรับสมมุติฐานในระดับนัยสำคัญที่ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. การอภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 2.75$) ในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายได้เป็นรายประเด็นจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็นกิจกรรม 2 กลุ่ม คือ การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมในการดำเนินการ และร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ได้แก่ ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน โดยใช้การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test และ F-test สามารถสรุปได้ตามตารางดังนี้

ตาราง 21 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ	ยอมรับสมมติฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา	ยอมรับสมมติฐาน
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	ยอมรับสมมติฐาน

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับอิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน โดยใช้การทดสอบสมมติฐานจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียสัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 22 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง

สมมติฐานงานวิจัย	ผลทดสอบ
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมติฐาน
2. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 22 (ต่อ)

สมมุติฐานงานวิจัย	ผลทดสอบ
3. อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมุติฐาน
4. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมุติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับ อิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสรุปของแสวง รัตนมงคลมาส (2543 : 10) ที่มองว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคม และประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจกำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมายและแผนงาน ดำเนินการในกระบวนการจัดการ และร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหารนั้นมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม 3 ปัจจัย คือ

1. มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน (Common Ideology)
2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common Interest)
3. ยึดติดกับตัวบุคคล (Personality)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในภาคนี้พบว่า ยังสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนของจุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548 : 6) ที่นำเสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่น ๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ 2 ประการ ดังนี้

- 1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับการบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านเข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวบ้านเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงยังมีส่วนร่วมในการจัดการขยะค่อนข้างน้อยในเรื่องการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. การจัดให้เทศบาลเมืองขลุงจัดกลไกการประชามติในรูปแบบใหม่อย่างเป็นทางการคือการจัดตั้งองค์การสภาตำบลในเขตเทศบาลเมืองขลุงเพื่อให้สภาองค์กรชุมชนทำหน้าที่ส่งเสริมในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่น

2. ในการคัดเลือกกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี ควรเป็นการคัดเลือกจากการลงมติของประชาชนแต่ละชุมชน เพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการจัดการขยะได้มากขึ้น

3. ในปัจจุบันพบว่าบทบาทของผู้นำในเทศบาลเมืองขลุงมีบทบาทลดน้อยลง แต่จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญมากขึ้นในการจัดการขยะ คือ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ดังนั้นเทศบาลเมืองขลุงควรมีมาตรการที่สำคัญต่อไปนี้

3.1 ในการที่จะดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะต้องมีสิ่งจูงใจที่เป็นรูปธรรมสำหรับประชาชน เช่น ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หรือได้รับการยอมรับจากสังคมที่ชัดเจน หรือมีสิทธิพิเศษบางประการในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ

3.2 ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในเทศบาลเมืองขลุงเห็นคุณค่าและรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3.3 ควรกำหนดกิจกรรมเพื่อรักษาเครือข่ายหรือเพิ่มความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายของชุมชนให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เช่น จัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญ หรือ การจัดการศึกษาดูงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการขยายพื้นที่การทำวิจัยให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น การจัดการขยะมูลฝอยควรครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัดจันทบุรี หรือภาคตะวันออก เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงผลของความ ต้องการ และจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเจาะลึก ในด้านการจัดการขยะมูลฝอย และมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่ศึกษาในเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

3. ควรศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในอีก 3-5 ปีข้างหน้า เพื่อให้ทราบถึงหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายจะมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคตหรือไม่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2542). การกำจัดขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- _____. (2555). ปริมาณขยะมูลฝอย ตั้งแต่ปี 2548-2553. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_wastethai48_53.html. 29 สิงหาคม 2555.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2542). เคล็ดลับในการจัดการขยะ. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- เกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์. (2543). การจัดการเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : มิตรนรา การพิมพ์.
- จาริณี แจ่มจ้า. (2553). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (การจัดการภาครัฐและเอกชน). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรัชยา นานบุญมี. (2552). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินศูนย์เด็กเล็กในอำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม. (สาขารณสุขศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ.). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชวลิต เกตุมงคลสิทธิ์. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาชุมชนในเขตราชบุรีบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ปร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงยศ สาโรจน์. (2551). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คลองบางบัวของประชาชนชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหานคร.
- ธรรมจรรย์ ตูลยธำรง. (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา เทศบาลภายในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาโท ปร.ม. (การจัดการทรัพยากร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นเรศน์ ม่วงรุ่ง. (2545). การจัดการแยกขยะมูลฝอยในโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดนาง ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- บพิตร พุทธเกษตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มหคุณาภรณ์ ชัยวีระกุล เป็นผู้สัมภาษณ์. (2 กุมภาพันธ์ 2556). ที่สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี.
- ปานกมล พิสิฐอรรถกุล. (2545). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ในการจัดการมูลฝอย : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พงศ์พัฒน์ สันทะมิโน. (2547). ต้นแบบจำลองพลวัตรระบบ สำหรับการจัดการมูลฝอยชุมชน : กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรทิพย์ มาศวิวัฒน์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับ อายุ ความรู้ เจตคติต่อสิ่งแวดล้อม และการมุ่งอนาคตของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลา.
- พรรณศิริ ศิริพันธุ์. (2546). การตั้งถิ่นฐานและพฤติกรรมภารกิจของประชาชนต่อความคิดเห็น ในการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ วท.บ. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- “พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535,” (17 พฤศจิกายน 2540). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 14 ก หน้า 8 – 34.
- พิชิต สกุลพราหมณ์. (2531). การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิสมัย บุญเลิศ. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนคร สมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษ รป.ม. (การบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหาร รัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภราดร บุตรบุญ. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. ปัญหาพิเศษ รป.ม. (การบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มีทริธา เจริญกาญจน์. (2551). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอคอยสะเกิด จังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม. (การพยาบาลชุมชน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูป
ระบบราชการ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัชณี จันทร์ทรงกค. (2541). การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสารวิทยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร :
อักษรเจริญทัศน์.
- ลัดดา ภิระ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี
เทศบาลเมืองชลบุรี. ปัญหาพิเศษ รพ.ม. (การบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัย
การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณ นุญสอน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มหคุณากรณ์ ชัยวิรุฑ เป็นผู้สัมภาษณ์. (22 กุมภาพันธ์
2556). ที่สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี.
- วิวัฒน์ พงษ์รัตนกาญจน์. (2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาในเขตตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว
จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ รพ.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิวัฒน์ อึ้งเจริญ. (2546). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน :
กรณีศึกษาชุมชนปรักตก เทศบาลตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์
วท.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมชัย ศิริสมบัติ. (2544). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาล
“เมืองนำอยู่” : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี.
ปริญญาานิพนธ์ รพ.ม. (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง. (ม.ป.ป.). สภาพข้อมูลพื้นฐาน. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.khlungcity.go.th>. (10 มีนาคม 2556)

- สุขกิจ สารปริง. (2549). การมีส่วนร่วมของกำลังพลในการป้องกันปัญหาเสพติดในหน่วย :
กรณีศึกษาการรักษาความปลอดภัย กรมสรรพวุฒทหารเรือ. ปัญหาพิเศษ รป.ม.
(การบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจินดา เลิศศิริมงคลสุข. (2549). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร
สถานแสดงพันธุ์สัตว์บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิดา สุวรรณะ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนรัตนวิบูลย์
และชุมชนไทยโฮเต็ล ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการสิ่งแวดล้อม). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- สุทธิ สาสะเน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มหคุณาภรณ์ ชัยวีรกุล เป็นผู้สัมภาษณ์. (22 กุมภาพันธ์ 2556).
ที่สำนักงานเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี.
- สุทิน กิตติวัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มหคุณาภรณ์ ชัยวีรกุล เป็นผู้สัมภาษณ์. (12 กุมภาพันธ์
2556). ที่ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี.
- สุภาพร วัฒนานคร. (2544). ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน
ในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด : กรณีศึกษาเขตหนองจอก.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวดี ศรีสีทอง. (2546). การรับรู้บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนา
สาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). จันทบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสนอ เถาว์ชาติ. (2546). การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. (2543). รวบรวมบทความวิชาการพัฒนาสังคม : แนวคิดและปฏิบัติการ.
กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และ
วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์.

- อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อย
ภายในเขตเทศบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษ
รป.ม. (การบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Costanza, Robert. And et al. (February 2000). “Managing Our Environmental Portfolio,”
BioScience. 50 (2) : 149 – 154.
- Harris, Janathan M. (June 2000). “Basic Principles of Sustainable Development,” **Global
Development and Environment Institute Working**. P.5.
- United Nation. (1975). **Popular Participation in Decision Making Development**. New York :
The Free Press.
- William, E. (1976). **Participation Management Concept : Theory and Implementation**.
Atlanta Ca : Georgia State University.
- Yamane, T. (1973). **Statistics : An Introductory**. 3rd. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สวมักศิรธรรม คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
3. ว่าที่ร้อยตรีสุกลวัชร เขี่ยมหาญ ปลัดเทศบาลเมืองขลุง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์

เนื่องด้วยนายมหคุณากรณ์ ชัยวีรกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษารวบรวมขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

เนื่องด้วยนายมหุณาภรณ์ ชัยวีรกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษารวบรวมขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ว่าที่ร้อยตรีสุกลวัชร เข็มมหาญ

เนื่องด้วยนายมหกษณาภรณ์ ชัยวีรกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษารวบรวมขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/๔๓๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองขลุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนายมหุณาภรณ์ ชัยวิรุกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” การนี้ นักศึกษาขอไปทดสอบแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่นักศึกษากำลังสร้างขึ้น

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/๔๓๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองขลุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนายมหุณาภรณ์ ชัยวิรุกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษากิจการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกหน่วยงานของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจำเป็นต้องนำเครื่องมือในการวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรในเขตพื้นที่ของท่าน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขออนุญาตให้นายมหุณาภรณ์ ชัยวิรุกุล เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**แบบสอบถามการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี**

แบบสอบถามนี้ทางนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับสำหรับการวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ใน ตามสภาพที่เป็นจริง

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ.....ปีเต็ม
3. การศึกษา

☐ 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ 4. ปวส./อนุปริญญา
☐ 2. ประถมศึกษา	☐ 5. ปริญญาตรี
☐ 3. มัธยมศึกษา/ปวช.	☐ 6. สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ

☐ 1. เกษตรกรรม	☐ 5. พนักงานเอกชน
☐ 2. รับจ้างทั่วไป	☐ 6. ธุรกิจส่วนตัว
☐ 3. ค้าขาย	☐ 7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
☐ 4. รับราชการ/ลูกจ้างราชการ/รัฐวิสาหกิจ	
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน
6. ระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขลุง.....ปีเต็ม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมือง
ขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางที่ตรงกับความต้องการของท่าน

ข้อความ / ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น					
1. การประชุมปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน					
2. การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน					
3. การเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน					
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1. การกำหนดนโยบายหรือทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน					
2. การประชุมวางแผนจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน					
3. การกำหนดโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน					
4. การกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน					
5. การจัดทำระเบียบ ข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน					
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
1. การประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน					
2. การคัดแยกขยะที่สามารถนำไปแปรรูปใหม่ เพื่อนำไปขายให้แก่ร้านรับซื้อของเก่า หรือให้ผู้อื่น					
3. การจ่ายค่าเก็บขนขยะมูลฝอยให้กับเทศบาลตรงตามเวลาทุกเดือน					
4. การนำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในบ้านเรือนมาดัดแปลงเป็นของใช้ในบ้านเรือน หรือจำหน่ายได้					

ข้อความ / ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด		มากที่สุด		มากที่สุด
5. เก็บขยะที่ตกหล่นหรือปลิวในชุมชนใส่ถังขยะที่เทศบาลตั้งไว้ในชุมชน					
6. การร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดแม่น้ำ คูคลองที่ชุมชน หรือเทศบาลจัดขึ้น					
7. การร่วมกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ที่ชุมชน/เทศบาลจัดขึ้น เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมหาราช หรือ 12 สิงหาคมหาราชินี					
8. การซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดนำกลับมาใช้อีก					
9. การนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่ เช่น ใช้กระป๋องบรรจุกาแฟเอามาใส่ตะปู เข็ม ค้าย เป็นต้น					
10. การร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดถนนสาธารณะที่ทางชุมชน หรือเทศบาลจัดขึ้น					
11. การนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในถังขยะของเทศบาล					
12. ท่านจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ถังขยะมาใช้ในครัวเรือน					
การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล					
1. การติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอยโดยสังเกต					
2. การติดตามผลการดำเนินงาน โครงการรักษาความสะอาดคูคลอง ในเขตเทศบาล					
3. การติดตามผลการดำเนินงานรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าตามโครงการหน้าบ้านนำมอง					
4. การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการรักษาความสะอาดและจัดระเบียบในที่สาธารณะต่าง ๆ					
5. การติดตามผลการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นปุ๋ยเปลือกทุเรียน					
6. การติดตามผลการดำเนินการแปรรูปขยะเปลือกทุเรียนเป็นกระดาษเปลือกทุเรียน					

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ข้อความ / ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย					
1. การเข้าร่วมกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยทำให้ได้รับโอกาสในการบริการที่ดี					
2. การเข้าร่วมกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน					
3. การร่วมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านดีขึ้น					
4. การทำกิจกรรมรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน ทำให้ท่านมีสุขภาพที่ดีขึ้น					
5. มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมลด และ คัดแยกขยะก่อนทิ้ง					
6. มีรายจ่ายลดลงจากการเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง					
7. การดูแลรักษาความสะอาดบนถนนและทางเท้าหน้าบ้านท่านทำให้ทัศนียภาพชุมชนดีขึ้น					
อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย					
1. ท่านเข้าร่วมการจัดการขยะมูลฝอยเพราะเกรงใจผู้นำ					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพราะปฏิบัติตามแบบอย่างของนายกเทศมนตรี					
3. ท่านเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยเพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา					
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยเพราะเชื่อในผลงานของนายกเทศมนตรีที่ผ่านมา					

ข้อความ / ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
อุดมการณ์ของชุมชน					
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองเพราะถือเป็นท้องถิ่นบ้านเกิดของตน					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการไม่ทิ้งขยะลงคูคลองเพราะคนในชุมชนปฏิบัติกันมาแต่อดีต					
4. ความสามัคคีของคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดถนนและที่สาธารณะในชุมชน					
ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน					
1. เครือข่ายชุมชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย					
2. เครือข่ายชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายชุมชนเป็นประจำ					
3. เครือข่ายชุมชนมีกิจกรรมในการรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่อง					
4. ปัญหาการจัดการขยะขนาดเล็กต่าง ๆ สามารถแก้ไขได้โดยเครือข่ายชุมชน					
5. การนำเสนอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการขยะเกิดจากการผลักดันของเครือข่ายชุมชน					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง นอกเหนือไปจากแบบสอบถาม

ข้างต้น

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายมหคณาภรณ์ ชัยวีรกุล
วัน เดือน ปีเกิด	24 พฤศจิกายน 2509
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 149 ถนนเทศบาลสาย 5 ตำบลขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 96 ถนนเทศบาลสาย 5 ตำบลขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2530	ประกาศนียบัตรเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคกลาง จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2542	สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (บริหารสาธารณสุข) ศศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2556	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี